

Suplimentul DE CULTURĂ

15.000 lei
1.50 lei noi

Nr. 27 • 28 mai – 3 iunie 2005 • SĂPTĂMÎNAL REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI „ZIARUL DE IAȘI” • APARE SÎMBĂTA • E-MAIL: supliment@polirom.ro

ACTUALITATE

Caramitru preia teatrul
lui Săraru, pag. 2

CRONICĂ DE CARTE

Luminița Marcu despre
Casanova în Boemia de
Andrei Codrescu, pag. 6, 7

MUZICĂ PE LITERE

Răzvan Țupa despre vizita
trupeii Faithless în România,
pag. 15

Citiți-ne online la

www.polirom.ro/supliment.html

Paradisul provizoriu al lui Dumitru Gorzo

Gorzo este unul dintre cei mai controversați artiști ai momentului. Numele său se leagă de deschiderea Muzeului Național de Artă Contemporană al României, dar și de un scandal inedit: un post de televiziune i-a catalogat lucrările drept sataniste. „Oamenii când nu înțeleg ceva spun dracul, Satana, hai să fugim”, afirmă Dumitru Gorzo. „Suplimentul de cultură” vi-l prezintă în acest număr pe artist, surprins la recentul vernisaj al expoziției sale „Bine ați venit în Paradis”.

Citiți un interviu cu Dumitru Gorzo și un reportaj
de la vernisajul expoziției „Bine ați venit în Paradis” în PAGINILE 8, 9

Eminescu

Îl găsești „cum dai colțu”

Florin Piersic Jr. a scris scenariul la *Eminescu vs. Eminem* împreună cu Dorina Chiriac. Filmările au avut loc la el acasă. Producția a fost prezentată în premieră publicului săptămîna trecută, la Cinema Union din București. Fără a-și aroga statutul de lungmetraj, filmul este o satiră de la un

capăt la altul. Nu scapă nimeni: nici industria cinematografică, nici regizorii la început de drum, nici fetele care au venit la casting, nici măcar cei care-și joacă propriile roluri.

PAGINA 3

Un român triumfător la Cannes: Cristi Puiu

Producția *Moartea domnului Lăzărescu*, respinsă inițial de juriul Consiliului Național al Cinematografiei, a obținut premiul secțiunii „Un Certain Regard” la Festivalul de Film de la Cannes.

PAGINA 14

Teatrul a adus Sibiul în Europa

Între 26 mai și 5 iunie, toate drumurile amatorilor de teatru duc din nou către Sibiu. Ediția a XII-a a Festivalului Internațional de Teatru (FITS) are ca temă anul acesta „Semnele”. Nu întâmplător centrul cultural al bătrînului continent va fi peste doi ani legat de FITS. Pornind de la impactul tot mai puternic al festivalului de teatru în lumea artistică internațională, Sibiu a obținut desemnarea de capitală culturală europeană pentru 2007.

PAGINILE 10, 11, 12

Monica Lewinsky – 30 de pagini. România – un paragraf

Bill Clinton și-a lansat
în România memoriile

PAGINA 2

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:
de **LUCIAN DAN TEODOROVICI**

O reușită greu de digerat

Am văzut scăpați, acum să-i altoim! Cam așa se judecă, pur românește, în privința jurnaliștilor întorși sănătoși, spre ușurarea tuturor, din Irak. Pentru că „au pus țara într-o situație dificilă”, „au plecat pe banii lui Hayssam”, „au avut nerușinarea să facă semnul victoriei pe aeroport”, „pocnesc blugii pe Marie-Jeanne”, „erau prea veseli la întoarcere” și așa mai departe. Iar de aici, sarabanda teoriilor conspiraționiste – cu aplomb, televiziunile s-au întors la cuvinte ca „mascaradă”, „scenetă”, „teatru ieftin” etc. Deși n-am auzit cu urechile mele, sînt convins că undeva, pe vreun post de televiziune, s-a ajuns și la celebra concluzie: „Guvernul a organizat totul ca să abată atenția populației de la propria incapacitate de a administra problemele țării”.

Pe lângă tendința multor oameni de presă de a se repezi la gîtul foștilor ostatici, este de remarcat și înverșunarea extremă de a i se anula orice merit președintelui Băsescu, mai mult, de a se vorbi despre eșecurile celei de criză și ale serviciilor secrete. Cred că nu există un precedent în toată lumea în care serviciile secrete, după o – măcar raportîndu-ne la partea vizibilă a aisbergului – evidentă victorie, să fie ridiculizate, „demascate”, trimise spre epoci de tristă amintire, cum s-a întîmplat la noi. Concluzia nu poate fi alta decît că avem o problemă serioasă. A ceea că, după decenii în care ne-am obișnuit să fim umiliți și să ne autoumilim, noi sîntem primii care nu ne mai credem capabili să reacționăm bine, care punem sub semnul îndoielii orice succes, care căutăm nu să ne bucurăm de o reușită, cît de mică, ci să ne întristăm cu întrebarea: „Dar cît (cum) am plătit (vom plăti) pentru ea?”.

În fond, indiferent de erorile de parcurs, inerente de vreme ce nu s-au mai confruntat cu asemenea criză, autoritățile române au obținut un succes nu numai pe plan intern, ci și (sau mai ales și) extern. Și nu mă refer doar la finalul fericit, la fel cum, scriind „autoritățile”, nu mă refer doar la Traian Băsescu și la celula de criză condusă de el. Ci, cu excepția deja mult prea dezagreabilă a P.U.R.-ului Conservator, e de remarcat atitudinea pe parcursul celor 55 de zile a tuturor partidelor politice prezente în parlament, ba chiar și a P.P.R.M.-ului care, deși a cerut retragerea trupelor noastre din Irak, și-a păstrat vechimea pentru alte ocazii. Vreau adică să spun că, prin comparație, în cazuri asemănătoare, chiar cu reacțiile politice și ale societății civile din țări pe care le-am privit întotdeauna cu profund respect pentru maturitatea lor democratică, România, în întregul ei, s-a comportat foarte bine, pînă la a fi demnă de dat ca model pe viitor în situații de același gen. Ceea ce ni se întîmplă foarte rar.

În ciuda unor aspecte obscure ale evenimentelor, care ridică, firește, semne de întrebare, concluzia de mai sus e singura pe care ne-o putem permite deocamdată fără a greși, dat fiind faptul că nici autoritățile nu s-au grăbit să ne ofere propriile concluzii – și nu o vor face, conform anunțului președintelui țării, încă cel puțin o săptămînă de-acum încolo. Dincolo de ea, sigur, speculațiile sînt libere. Dar asta nu le scutește de a fi, în același timp, deplasate, ba chiar caraghioase uneori. Însă, pentru că trăim în România, sînt convins că asta e doar o etapă pînă la a deveni și folositoare.

Lansări Polirom

- Editura Polirom și Librăria Cărturești organizează luni, 30 mai, ora 17.00, lansarea volumului de versuri *Taina cea mare* de Tomas Tranströmer, apărut, în traducerea lui Dan Shafran, în colecția „Biblioteca Polirom”. Evenimentul va avea loc la Librăria Cărturești (str. Arthur Verona nr. 13). Prezintă: Dan Shafran, Mircea Dinescu, Luminița Marcu și Denisa Comănescu. Recită actrița Ioana Crăciunescu.
- Joi, 2 iunie, de la ora 11.00, Editura Polirom și Fundația Academia Civică lansează volumul *Gulagul în conștiința românească. Memorialistica și literatura închisorilor și lagărelor comuniste* de Ruxandra Cesereanu. Evenimentul se va desfășura la sediul Fundației Academiei Civice (Piața Amzei nr. 13, et. 2, sector 1, București). Vor vorbi despre carte: Ana Blandiana, Mircea Martin, Romulus Rusan și Ion Vianu.

Bill Clinton și-a lansat la București memoriile Monica Lewinsky – 30 de pagini România – un paragraf

Bill Clinton nu a reușit, la București, să doboare recordul unuia dintre predecesorii săi, Jimmy Carter, care ar fi semnat, într-un moment al carierei sale, 700 de cărți într-o singură oră. Deși cu o viteză apreciabilă (11 secunde pe autograf, conform organizatorilor), fostul președinte american s-a oprit la numai 500 de volume semnate. Plus că i-a luat două ore.

Mioara Videanu, prima doamnă a capitalei, pozează alături de cel mai bine plătit conferențiar din lume

R. Chiruță

Cîteva sute de admiratori ai lui Bill Clinton au luat parte sîmbătă, 21 mai, la librăria „Diverta” din mall-ul bucureștean Plaza România, la lansarea volumului autobiografic *Viața mea* – o lucrare amplă, la un preț pe măsură: 750.000 de lei, apărută la Editura Rao. Cei mai mulți au venit cu ore înainte, ca să prindă loc în față. Ex-președintele, ajuns în Balcani, a întîrziat circa o oră, spre disperarea, mai ales, a ziaristilor, presați de apropiata oră de închidere a edițiilor de duminică. Aceștia s-au îmbrîncit, s-au atacat, pentru a prinde o „poziție strategică”. Aveau să descopere, apoi, că „sedinta

foto” va dura o jumătate de oră. Timp destul pentru unii, prea puțin pentru alții.

Bill Clinton nu avea de gînd să dea declarații, au avertizat aceiași organizatori, dar jurnaliștii nu au putut fi păcăliți. „Îl felicit pe președintele Băsescu”, „Mă bucur că România progresa”, „E a doua oară cînd vin la București” – declarațiile acestea le-ați văzut/auzit deja în jurnale și la televizor. Reporterii Antena 1 i-au făcut cadou un nai.

Victor Ponta a stat la coadă, Mioara Videanu a luat autograf prima

În sală, păstrînd o prea veche tradiție românească, prima care a obținut mult rîvnita semnătură olografă (ce se vinde, am aflat ulterior, și cu 700 de dolari, pe Internet), a fost soția primarului

Capitalei, Mioara Videanu. Prin multime s-a mai aflat și peseditul Victor Ponta, care a stat cumințe la coadă, semn clar că partidul său e în opoziție. Și oameni simpli, în majoritate bătrîni, mulți adolescenți, dar și cîțiva cetățeni americani rătăciți prin București. Fiecare i-a adresat cîteva cuvinte lui Bill Clinton, care a răspuns protocolar, cu zîmbetul pe buze. Totul a fost acom-

paniat de formația clujeană Night-loosers, ai cărei membri sperau că, de are chef (din nou vorba organizatorilor), ex-președintele va cînta la saxofon cu ei. Dar nu a avut. Clinton a părăsit mall-ul după două ore, în aplauzele „audienței”, iar după alte șapte a lăsat în urmă, pentru a doua oară, și România. E drept, acum membră NATO.

Viața mea prezintă, în cele o mie de pagini, ascensiunea fostului președinte american Bill Clinton, pornind de la copilăria sa, trecînd prin eșecurile din primii ani de politică, mandatul de guvernator al statului Arkansas și apoi perioada de la Casa Albă. Ex-liderul SUA și al lumii relatează, pe scurt, e drept, chiar și vizita oficială din 1997 de la București. Dar vorbește și despre scandalul sexual și procesul provocat în 1998 de relația cu Monica Lewinsky, fostă stagiară la Casa Albă. Acestui subiect îi alocă circa 30 de pagini.

Caramitru preia teatrul lui Săraru

Ion Caramitru este cîștigătorul concursului pentru postul de director al Teatrului Național din București (TNB), a cărui ultimă etapă s-a desfășurat la începutul săptămînii trecute, la Ministerul Culturii și Cultelor.

Comisia de examinare a hotărît, în urma interviurii candidaților și a analizării proiectelor manageriale ale acestora, să propună ministrului Culturii numirea lui Ion Caramitru în funcția de director.

Prezidată de Liviu Ciulei, comisia i-a avut ca membri pe Nicolae Manolescu (critic și istoric literar), Ion Cojar (regizor), Alice Georgescu (critic teatral), Dragoș Buhagiar (scenograf) și Alexandru Dabija (regizor). Componenta comisiei a fost stabilită prin ordin al ministrului Mona Muscă. Contracandidații lui Caramitru au fost Romeo Pop, Eugen Cristea, Alexa Visarion, Mariana Ciorcilă și Oana Sandu.

Concursul pentru postul de director al TNB a fost relansat în martie, după ce prima inițiativă a fost suspendată pentru a se realiza un control al activității teatrului în ultimii patru ani, ce a dezvăluit mai multe nereguli în perioada în care la conducere s-a aflat Dinu Săraru.

„Teatrul Național din București este o instituție care îți confiscă viața. Abia mă liniștiseam, întorcîndu-mă la uneltele mele personale. În același timp, este vorba și despre o foarte mare provocare, față de care nu am putut să stau deoparte. Din amestecul acesta de bucurie și probleme va trebui să iasă o constantă serioasă și relaxată”, a declarat Ion Caramitru la Radio Guerrilla, marți, 24 mai, în cadrul emisiunii „Asta la revista presei”, realizată de Liviu Mihaiu. Întrebat dacă „îl va mai juca” pe Valentin Nicolau la TNB, Caramitru a răspuns: „Domnul Nicolau este unul din cîștigătorii concursului «Cea mai bună piesă a anului», organizat de UNITER. Acolo textele s-au trimis cu motto-uri și juriul n-a știut că citește un text de Nicolau. Și iată că a cîștigat pe drept în această competiție. Se pare că are talent. Atunci, dacă există talent, de ce să nu-l promovezi? Nu știu dacă poziția dumnealui de la TVR i-a facilitat accesul pe prima scenă a țării. Eu specta-

Ion Caramitru și Mona Muscă au multe planuri în comun

colul acesta – *Ultimul împărat* – nu l-am văzut”.

Pentru început, Caramitru își propune o evaluare serioasă a situației din TNB: „Să vedem ce-a fost bun și ce n-a fost, să găsim soluția cea bună”. Ion Caramitru spune că intenționează să redea Teatrului Național gloria de odinioară, printre altele reînnoind colaborarea cu o serie de regizori de prestigiu; printre aceștia, la loc de frunte, Andrei Șerban. (G.O.)

ROMÂNII E DEȘTEPTI
de RADU PAVEL GHEO

Teste de tupeu: prezentator radio-TV

Oricare om ar face multe (și bune, și rele) ca să trăiască și el pe lumea asta. Însă fiecare are anumite limite, chiar dacă nu ne gândim mereu la ele. Unii n-ar putea să fure – la fel cum alții n-ar putea să nu fure. Unii n-ar putea să mintă de la obraz, alții nu-s în stare să facă pe comis-voiajorii. Unii nu-s capabili să-și pupe-n fund șefii, iar alții n-ar putea vorbi în public nici să-i pici cu ceară. Eh, oamenii, limite, obiceiuri... Fiecare cu ale lui.

N-ar fi totuși un exercițiu util să ne testăm din când în când limitele tupeului, ale impetuozității sau ale răbdării? Presupunem că da. Dacă nu izbutim întotdeauna în realitate, măcar în imaginație – fiindcă în realitate e uneori greu, greu de tot. Una e – de exemplu – să-ți iei în dinți inima de bărbat, să intri într-un magazin de lenjerie, să ochesti o vînzătoare drăguță căreia să-i ceri să-ți arate ce modele de chiloți bărbătești are și s-o întrebi preocupat ce număr și ce model ți s-ar potrivi, iar alta e să lauzi în public regimul comunist, Securitatea sau ticăloșii dovedii și cunoscuți de toți cei din jur. Eu cred că m-aș descurca mai ușor în prima situație. În a doua aș intra în pămînt de rușine.

Deocamdată o să prezint însă un caz mai ușurel: cel de crainic-prezentator radio și TV. Închipuți-vă că lucrați într-o asemenea instituție (la stat sau la privat, că pare să fie tot un drac) și serviți pe post elogii grețose la adresa unor personaje dubioase rău de tot, despre care știți – ca mai toți prietenii și cunoscuții – că ar merita să stea în închisoare, în sanatoriul de boli nervoase sau, oricum, în afara spațiului public. Lăudați afaceriști penali sau politicieni venali. Cum ar fi? Ați putea s-o faceți cu gura plină?

O fi greu, o fi ușor? Doar au făcut-o atîția în anii comunismului, umplîndu-și gura cu aer ca să pronunțe cu patos „stima, mîndria, realizările, cel mai iubit fiu al poporului, alesul neamului” și să vestejească etic și tovrăsește putregaiul capitalist. Era rentabil, presupun... O fac atîția și astăzi, elogiind tot felul de lideri de duzină, personaje mizere, agramate și dubioase, doar că acum asta se cheamă obiectivitate selectivă. Și e rentabil. Presupun...

Problema e cît de mare trebuie să fie suma pe care o pretinzi ca să te mînjești senin și să accepți privirile ironice ale prietenilor și cunoscuților. Și mai ales ca să poți trăi cu tine. Ca bărbat, atunci cînd te bărbieresti, nu riști oare să-ți înfigi lama sub mărul lui Adam? (Poate de-aia au apărut și bicurile.) Iar ca femeie nu-ți vine să-ți înfigi dermatograful în ochi? Nu te freci cu îndrjire pe dinții ce tocmai au rînjit tovrăsește pe ecranul TV – vorba ceea, cele rele să se spele? Și cum reacționezi cînd un amic mai tupeist te anunță că ai limba foarte încărcată, poate din cauza ultimelor știri despre partidul-stat sau despre afaceristul cel onest care a lucrat cu conturi de partid, iar azi îți plătește salariul la radio sau TV?

E drept, fiecare om – oricît de păcătos – are un mecanism de apărare. Trebuie să mîninci și o piine, nu numai mizerii, trebuie să le asiguri copiilor un viitor oarecare (eventual fără să afle cum)... Pentru prezentatorii radio sau TV, o scuză bună e și aceea că nu ei scriu știrile, ci doar le citesc. Numai că adesea scuza de mai sus e tot o minciună; cei ce au cît de cît cunoștințe despre spațiul media de la noi știu că rare sînt cazurile în care un om e plătit doar ca să citească. De obicei, prezentatorii sînt și redactori – scriu și chiar selectează știrile. O știu și ei și o mai știu și alții.

Așadar, întrebarea e dacă poți trăi așa, fără să ai nevoie de sulul de hîrtie igienică pe care Victor Rebengiuc l-a întins în momentul revoluției din 1989 pentru cei mînjiți. E un prim test pentru o carieră marcantă. Unii l-au trecut deja cu brio. Îi vedem și-i auzim zilnic. Felicitări! Aș vrea totuși să știu ce simt ei cînd se aud.

Eminescu. Îl găsești „cum dai colțu”

Să aibă un pistol în mînă și să recite din Eminescu: acestea sînt calitățile pe care trebuie să le îndeplinească eroina filmului regizat de trei dintre protagoniștii „joint”-ului *Eminescu vs. Eminem*. Trei studenți la regie organizează un casting serios, caută sponsori și fac *brainstorming*-uri pentru scrierea scenariului. În acest timp, descoperă adevăruri care, aparent, le schimbă viața: *Nașul*, *Chucky*, *Fălci*, *Alien* sînt opera unui regizor universal, transmițînd un mesaj unic: „De vină e sistemul!” care ne transformă în creaturi lacome. E drept, și manierate: un film întreg – *Hannibal* – a fost realizat doar ca să învețe spectatorul american cum se folosesc în mod corect tacîmurile. De fapt, rechinul (care apare și în *Nașul* și care devine o creatură a cosmosului în *Alien*) e omul înfometat, care nu știe să se oprească: înghite la început oameni, după aceea bărci și extraterestri. Totul se leagă acum în mintea triumviratului aflat la cîrma producției! (Și cel mai versat critic de film ar păli în fața interpretărilor pe care le dau cei trei „realității cinematografice”.) Filmul lor va semăna și cu *Matrix*, dar va fi îmbibat și cu lirică eminesciană. De la idee la producție mai e de trecut un hop: găsirea unui sponsor.

George Onofrei
george.onofrei@polirom.ro

Junioru’

„Cine este «junioru’»”, se întreabă un virtual sponsor al filmului tinerilor regizori. „A furat nevesta vreunui fotbalist?” Dacă era Bănică Jr. mai mergea, dar Florin Piersic Jr. parcă nu merită totuși 10.000 de euro ca să apară în film și să spună „Hecker Brau, asta chiar că face totii banii”. „Mihaela Rădulescu, da!” Acest junior mai mult de 2.000 nu face, concluzionează personajul interpretat de Petre Cătălin Fumuru. Cam puțini bani pentru un *Matrix* autohton, dar băietii se hotărâsc să accepte oferta „berarului”. Și astfel ajunge Florin Piersic Jr. să își joace propriul rol în propriul film.

Producția efectivă i-a luat – de la scenariu la montaj – circa două săptămîni. A scris scenariul împreună cu Dorina Chiriac, iar

filmările au avut loc la el acasă. *Eminescu vs. Eminem* a fost prezentat în premieră publicului bucureștean săptămîna trecută, la Cinema Union. Fără a-și aroga statutul de lungmetraj, filmul este o satiră de la un capăt la altul. Nu scapă nimeni: nici industria cinematografică, nici regizorii la început de drum, nici fetele care au venit la casting, nici măcar cei care-și joacă propriile roluri.

Vinovatul fără vină: poetul național. Poezia, în lumea lui Eminem, pare bună numai pentru filfizoni și pentru publicul Radio România Actualități. Scenariștii pot imagina cel mult o secvență în care dintr-o salvare se aude radioul. „Versuri de Eminescu în interpretări celebre.”

Oreste

I s-a oprit curentul, pentru că a fost plecat din localitate. Dispecerul nu acceptă bani ca să-i „dea drumul la lumină” contra cost, ci doar dacă-i recită din Emi-

Oreste, de această dată fără Mircea Badea

Florin Piersic se bărbiereste înainte de culcare. Nimic mai potrivit decît compania unor *Somnoroase păsărele*: „Noapte bună!”

nescu. Oreste interpretează *Dintre sute de catarge* cîteva minute bune. Pentru un moment de eufuziune lirică, dispecerul îi face dreptate.

Corondan

Diriginta de la „Școala vedetelor” face un rol foarte bun, „spre mirarea tuturor”, ar putea spune răutaciosii. Ea își îndrumă un amic spre strada unde locuiește – Mi-

hai Eminescu. „De oriunde ai veni, nu ai cum să n-o nimeresti. Cum dai colțu’, dai de Eminescu!” Eminescu e în toate: e și nume de stradă, e restaurant, e sală de cinema, e butic. „Eminesti sintem cu toții”, am putea parafraza un cîntec de-al Adei Milea. Nervoasă că amicul e cam... idiot, cu un pix în mînă, Gianina scrijelește trupul unei frumoase domnișoare – extrasă parcă din *Floare albastră*. De fapt, un afiș imens cu „chip liric”.

Concursul organizat de Consiliul Britanic și-a desemnat cîștigătorii

Cătălin Gheorghe va scrie despre Bienala de la Veneția în „Suplimentul de cultură”

În urma concursului de eseuri organizat de British Council, avînd ca premiu o excursie la Bienala de la Veneția, unul dintre cele mai importante evenimente de artă contemporană, au fost desemnați trei cîștigători. Gabriela Rostas din Cluj, Marius Constantinescu din București și Cătălin Gheorghe din Iași vor pleca la Veneția pentru a vizita Pavilionul

Britanic și restul expozițiilor din cadrul Bienalei. Selecția cîștigătorilor s-a făcut pe baza unei cronici de maximum 600 de cuvinte, pe tema „Gilbert & George: Sculptură vie!?!”, redactată ațit în limba engleză, cît și în română. „Suplimentul de cultură”, partener media principal al concursului, va publica o relatare semnată de Cătălin Gheorghe despre evenimentele de la Veneția. În acest an, Pavilionul Britanic din cadrul Bienalei găzduiește expoziția artiștilor britanici Gilbert & Georges.

Regizorul Andrei Șerban (re)vine în România

Asociația ECUMEST, în parteneriat cu Teatrul Național din Cluj, organizează în perioada 8-18 iunie 2005 un master class susținut de regizorul Andrei Șerban. Acesta va reuni actorii ai Teatrului Național din Cluj, precum și studenții ai Facultății de Teatru din Cluj.

Regizorul va fi prezent la București și la Cluj-Napoca pentru lansarea volumului *Cercuri în apă. Un atelier de Andrei Șerban povestit de Tania Radu* și pentru discuții cu studenții și publicul interesat.

ARS COQUINARIA
de ADRIANA BABEȚI

Duminică, ora 14 (I)

Ar p-ța Timișoara 7.00 dimineata, iar tarabe și sarsanale, iar amicul arhitect, foc de deștept și demolator de idei la greu, care vrea ceva temeinic, rupt din viață, pînă și într-o biată rubricată culinară. Iar dialog, iar frecții: „Bagă, măi, feto, ceva perpelit în tigăile și mațele românilor, nu aburit în cocotele* matala franțuzești de acum o sută de ani, să simțesc că palpită prezentu-n mine”. „Cum ar fi ce, de-o pildă?” „Cum ar fi ce mănîncă populația de la orașe și sate duminica la prînz.” „Crezi?” „Hai, mamaie, lucrează-i la cutia de viteze cu tema asta, înăbușe-i un pic și-o să vezi ce storci din mentalu' baștinal!” Iar tîrîș cogitativ spre casă, cu sacosele împleticite printre picioare, iar dubitații. Înc-o anchetă? La urma urmei, de ce nu! Atunci, precum o albinuță hărnicuță, de duminică după-amiaza pînă luni seara am cules (la telefon, prin email, cu pixul sau reportofonul) nectarul din 79 de guri (și femei, și bărbați, și tineri, și bătrîni, și români, și unguri, și nemți, și țigani, și bogați, și săraci, și așa-și-asa). În prima tranșă am zis să-i frigem pe cîțiva ieșeni suplimentistici ori poliromi, din frățietate și drag. Iaca pe cine am dat în clocot la o primă strigare din ziua de 23 mai 2005:

„Zi, bre, oleacă mai repede, că plec la capitală. Ce-am mîncat duminică la prînz? Asta-i bună! Chiar: ce-am mîncat? Păi, am mîncat pui cu portocale, coacăze și măr. Hai, că v-am terminat p-ăștia de vă dați cu vestu'. Și ceva dulce? Ica, ce-am avut dulce? Auzi, zice c-am avut sangria. Pun pariu că habar n-ai ce-i aia. Ti pup!” (Silviu Lupescu, prin telefon)

„Doamnă Babeți, vă scriu mintenaș ca să nu uit. Meniul meu a arătat cam așa: budincă de paste cu cașcaval și șuncă, cartofi la cuptor cu brînză, măr și șuncă, supă de găluști – pe care nu am mîncat-o – și pulpe de pui la cuptor. Cam asta ar fi. O seară plăcută. George Onofrei.” (email)

„Dragă Adriana, George Onofrei îmi spune că le-ai cerut celor de la revistă un text precum cel pe care-l atașez. Eu am luat de bun ce mi-a spus el... Cu drag, Lucian [Dan Teodorovici, nota A.B.]: Pentru că medicul și cîntarul de-acasă mă obligă, ieri la prînz am mîncat un iaurt, ca și ieri seară. Prînzul adevărat l-am luat ieri dimineată și a constat în: 1. două ouă fierte; 2. un piept de pui la grătar, cu diverse mirodenii, cărora nu le-am simțit gustul, pentru că pieptul de pui tot sec rămîne, oricum l-ai prepara; 3. o salată de roșii cu castraveți.” (email)

„Ieri la prînz n-am mîncat nimic. Nici alaltăieri. În ultima vreme, sar peste prînz. Peste micul-dejun, din copilărie. Cinez în trei-patru etape, între 6 seara și 3 noaptea. Ce pică. Așa, ca astronautii. Minerale, săruri, vitamine să fie. Și așa s-au petrecut zilele sale pînă-n ultimul ceas al vieții. Cu stimă și prietenie, Florin [Lăzărescu].” (email)

„Duminică, ora 13. Gătit; pisti o oră păpat: Piure de cartofi de astă toamnă cu unt, cu o cană de lapte/ salată de roșii cu ceapă verde și usturoi (fan usturoi)/ 1 copănel și un cîrnăcior (copănel de firmă, cîrnăcior de casă făcut după o rețetă veche moștenită din străbuni)/ 2 ochiuri bine prăjite/ 1 coț de pîine la sfîrșit (pentru a linge farfuria cum s-ar spune)/ desert 1 kiwi și o cană de apă minerală. Săru-mîna pentru masă. Cu stimă, Victor Jalbă.” (email)

„Stimată doamnă Babeți, m-a bucurat cerința dvs. Așadar, iată mîncarea de duminică seara, îndelung digerată începînd cu ora 19:

– salată bulgărească, dietetică, răcoroasă și delicioasă. Menționez că toate ingredientele au fost trecute prin mîinile dibace ale bucătăresei (adică eu), tăiate minuțios și aranjate cu dichis în farfurie. Pentru un plus de savoare recomand să se adauge măr proaspăt tocat și zeamă de lămîie în loc de tradiționalul oțet, întocmai cum am făcut eu ieri seara;

– o porție de sarmăluțe cu urdă în foi de ștevie, trimise la pachet «studentesc» de mama colegei mele de cameră, 110, cămin T8, complexul Tudor Vladimirescu, Iași (asta pentru plus de culoare locală);

– înghetată de vanilie cu fistic (ambele cumpărate separat și preparate «sub formă» de amestec într-o cupă de porțelan verde crud, destinată special deserturilor de weekend);

– în fine, un pahar imens de apă minerală cu lămîie proaspăt stoarsă. Fără vreun strop de zahăr! Și nelipsita, vicioasa țigară de după masă. Cu drag din dulcele țîrg, Ana-Maria Onisei.” (email)

„Apăi, io nu am prea gătit mare lucru duminica. Am avut o mazăre cu smîntînă și busuioac și cu șuncuță țărănească. Și un fel de zeamă din vegeta cu ceva paste. Noi duminica mai mult ne plimbăm decît mîncăm. Am fost patru ore în piața Flavia, care-i un fel de ocsko. Adică piața de vechituri a Timișorii.” (Alina Aluigheo, prin viu grai)

* cocotte (fr.): „formă (de tuci sau de sticlă) cu două toarte și capac”

Wikiarticol

Știați că oricine poate să își exerseze talentele iluministe? Nu e nevoie de o mașină a timpului, ci doar de site-ul www.wikipedia.org. Sau, pentru varianta în română, adăugați ro. la începutul adresei. Enciclopedia Wikipedia este un fel de strănepoată virtuală a enciclopediei lui Diderot și verișoară a lui Google. Cu enciclopedia franceză din secolul al XVIII-lea împărtășește idealul măreț de

atotcuprindere a întregii științe a lumii. Iar cu Google are în comun aceleași idei nobile despre dreptul la informație și la căutare. De altfel, Wikipedia se cheamă „enciclopedia liberă și multilingvă”.

LAMERICA
de
CASIANA
IONIȚĂ

Wikipedia e chiar mai democratică decît Google. Site-ul este administrat de o fundație non-profit. Mai mult, nu numai că printr-o simplă căutare poți afla multe despre aproape orice subiect, dar ai și dreptul de a contribui la orice articol. Poți modifica doar o virgulă sau poți rescrie complet un articol. Tocmai faptul că oricine poate schimba orice ridică și întrebarea esențială legată de Wikipedia. Este aceasta o sursă credibilă de informații? Ați putea oricînd să scrieți în articolul despre România că țara ar fi intrat în UE în 2004. Însă, în scurt timp, un alt utilizator ar restabili acuratețea faptelor. Aceasta este formula magică a Wikipediei: vandalismele sînt posibile, dar sînt eliminate repede. Enciclopedia liberă se bazează în esență pe buna credință a celor ce adaugă informații. În plus, fiecare pagină are propria istorie cu toate variantele prin care a trecut și o zonă de discuții pentru cei ce vor să semnaleze probleme sau idei noi.

O astfel de enciclopedie cu n autori plini de bună credință este provocatoare pentru orice utilizator pasiv. Ce se întîmplă cînd lași pe toată lumea să scrie istoriile țărilor, ale oamenilor, chiar și ale evenimentelor curente? Nu e de mirare că în unele cazuri controversate și paginile din Wikipedia sînt problematice. Însă, dacă a găsit tocmai un asemenea subiect, utilizatorul vede, imediat ce deschide pagina, un anunț precum: „Neutralitatea și acuratețea faptelor din acest articol sînt discutabile. Vă rugăm să urmăriți discuția de pe talk page”. Așa se întîmplă, de exemplu, cu subiecte precum genocidul armean sau avortul. În alte cazuri, pagina este blocată o vreme și nimeni nu mai poate face schimbări înainte de a le discuta. Pagina despre Germania a fost imposibil de e-

ditat, vreme de cîteva zile, din cauza unui utilizator prea zelos pornit să își impună punctul de vedere, încălcînd astfel regula de bază a Wikipediei. Disputele se rezolvă însă destul de repede și democratic. Paginile despre Palestina, Pakistan sau Holocaustul par a fi atins acum un nivel acceptabil de neutralitate.

Wiki wiki

Cu siguranță că Wikipedia nu va deveni 100% credibilă atîta vreme cît va rămîne deschisă tuturor. De altfel, chiar și în *Enciclopedia Britannica* se descoperă periodic greșeli. Deja problema nu se mai pune în termeni de credibilitate, ci de educare a utilizatorilor să fie precauți. Orice fel de informație trebuie primită critic, nu înghită pur și simplu. Enciclopedia (liberă) nu mai este o sursă exhaustivă, ci o zonă hipertextuală unde se redefinesc limitele autorității și ale informației.

Nu degeaba parte din numele Wikipediei vine din termenul

pentru „foarte repede” (wiki wiki) din hawaiană. Poți afla orice foarte repede și, în plus, poți transforma numaidecît orice se întîmplă în intrare de dicționar. Nici nu fusese ales bine Bănescu președinte și cineva deja schimbase pagina despre el, atribuindu-i oficial noul titlu. Un alt utilizator, mai chibzuit, a modificat însă la fel de repede pagina, explicînd că Bănescu a fost ales, dar nu și investit. La fel, abia ieșise fumul alb anunțînd alegerea noului papă, că pe Wikipedia se și crease pagina lui Benedict al XVI-lea, modificată încontinuu, pe măsură ce se adunau informații despre

el. Un chendar în susul paginii anunța că aceasta este în lucru, pentru că evenimentul e încă în desfășurare. În zona de discuții se duceau lupte împotriva celor ce adăugau poze cu copyright (pe care site-ul nu le folosește, pentru a evita problemele legale) și a celor ce scriau prea înflăcărați.

În orice caz, pe măsură ce Wiki se extinde, dovedește că nu este înrudită în seriozitate doar cu iluministii și cu Google, ci și cu ștrumfii, în joacă. Doar că în loc de „a ștrumfi ceva” se prea poate ca, în curînd, tot mai mulți să vrem să „wikim” ceva.

Suplimentul lui JUP

Wikipedia este doar o parte dintr-un proiect larg al fundației Wikimedia. Printre surorile Wiki, deocamdată mai puțin dezvoltate, se numără și Wikimedia Commons (o sursă gratuită de imagini, sunete, videoclipuri), Wikiquote (o enciclopedie de citate) sau Wikisource (o colecție de texte aflate în domeniul public – căutați autori români și veți avea surprize de proporții).

HOMEPAGE, SWEET HOME
de **FLORIN LĂZĂRESCU**
flazarescu@yahoo.com

Lia pentru România

Importul de produse second-hand dă naștere unui „joc secund” al reclamelor împreună cu care ne sînt livrate. De aici, o serie de situații cel puțin amuzante. Sorin Stoica, dacă nu mă înșel, a adus în atenția publicului un magazin care vindea „Televizoare Second-Hand la mîna a doua!”. Televizoarele „Second-Hand” deveneau astfel o marcă în sine. Sloganul distribuitorului părea mai nimerit pe targetul autohton decît: „Let’s make things better”. La o plimbare în decorul rustic românesc, nu mai e nici o mirare să dai peste un cioban care poartă, la *second-foot*, pantofi Puma, sau să întîlnești un țaran care cosește voios iarba, îmbrăcat cu tricou Metallica, de parcă „nothing else matters”. În Iași, de vreo cîțiva ani circulă tramvaie second-hand aduse din Germania. Pe multe, au rămas înscrise mesaje publicitare care nu-și mai găsesc rostul, pentru că fac reclamă unor produse inexistente pe piața noastră. (Nu mai spun că persoanele ca mine – fără cunoștințe de germană, dar curioase din fire – reușesc să priceapă doar cîte o prepoziție, o conjuncție și un articol, pe ici, pe colo.) Și pentru că toate acestea trebuia să poarte un nume, le spun „epave publicitare”.

De ele e plin și Internetul. Site-uri părăsite de stăpîn zac neactualizate. Le accesezi din greșeală și le închizi repede. Acum însă am dat din întîmplare peste site-ul Liei Roberts. M-am oprit – vă spun sincer – pentru că am avut un moment de rătăcire în care doamna Roberts mi se părea o bună soluție pentru președinția României. Din păcate, s-a dovedit un produs second-hand din care n-a mai rămas decît o altă epavă publicitară: www.liapentruromania.ro. „Sistemul politic din România este bolnav!”, „Poporul suferă de o maladie gravă: sărăcia!” – iată două vești actuale, probabil etern valabile, surprinse de fosta candidată la funcția de președinte. În rest, site-ul este cu totul inactual.

Ultima intervenție e din august 2004.

„Bunul Samaritean din mine, m-a îndemnat să revin în țară ca să candidez la cea mai înaltă funcție din stat, convinsă fiind că este nevoie de o schimbare mai ales în rîndul clasei politice. Am venit aici pe forțe proprii, cu toată dragostea pentru poporul meu și intenția de a face «curățenie generală»... Am venit cu o dorință arzătoare (așa cum m-am exprimat foarte plastic – «cu foc în mate»), de a occidentaliza România, de a-i reda demnitatea și de a o scoate din abisul corupției (prin puterea unică a președintelui de a schimba total justiția), de a-i crea o nouă aură, aceea pe care o merită...” După o scurtă campanie electorală, „focul din

Lia Roberts, pasager prin politica românească

mate” s-a stins. Bunul Samaritean și-a ieșit din pepeni, și-a făcut bagajul, a luat-o pe doamna Lia și, „cu picioarele înainte”, s-au retras în SUA. Pe de altă parte, e posibil ca Bunul Samaritean să fi fost una și aceeași persoană cu sotul candidatei și nici să nu fi călcat vreodată pe la noi. Cînd a văzut cum i se duc banii pe apa Simbetei, mai abitir decît la supermarket, a dat un telefon și-a chemat-o acasă.

Simultan cu planurile mărete de occidentalizare a României, care pot fi consultate și astăzi, administratorii site-ului anunță retragerea candidaturii, prin care:

„Lia Roberts nu pierde nimic, dimpotrivă, a cîștigat o experiență unică, aceea de a cunoaște situația reală a României, direct, și nu din rapoarte și relatări”. O excursie palpantă, plină de amintiri! Dar cred că ieșea mai ieftin printr-o agenție de turism decît prin intermediul politicii.

La plecare, doamna Lia lasă un bilet de adio ca să știm ce-am pierdut: „Acea șansă unică de a revitaliza, energiza, reinvia, reconstrui o Românie a secolului 21 și de a aduce româniei la un nivel de gîndire, acela al mileniului III, al acelei Europe în care doresc atît de mult să fie acceptați, s-a pierdut ocazia venirii celui «suflu nou» pe care numai eu puteam să-l aduc”.

E plin cimitirul cu oameni de neînlocuit. O dovadă în plus: www.liapentruromania.ro. Citiți (recomand în special jurnalul de campanie electorală) și treceți mai departe, așa cum am făcut eu, ca pe lîngă o epavă în derivă pe care scrie cu litere uriașe: VOTATI SCHIMBAREA! LIA ROBERTS!

VOI N-AȚI ÎNTREBAT, FĂRĂ ZAHĂR VĂ RĂSPUNDE

de BOBO ȘI BOBI

File de loștriță

Voi nu m-ați întrebat niciodată nimic despre pasiunile și hobby-urile mele. „Măi, Bobi, ce-ți mai fac timbrele? Ai dat mîncare la omizi? Cît vrei pe colecția de surprize Turbo?” Nimic, dom’le. Sînteti atît de ciudoși, încît de fiecare dată cînd îmi scot albinele africane în fața blocului, vă ascundeți în case și închideți geamurile, ca să nu-mi dați satisfacția de a vă vedea muștele desfigurate de invidie.

Marele meu hobby este și va rămîne pururi pescuitul. Pe ploaie și vînt, pe război sau pace, iarna sau vara (Steaua sau Dinamo), eu stau ca un mare înțelept tibetan pe malul gîrlei și aștept ca fatalitatea să-mi agate-n undiță mult rîvnita loștriță. Sînt una cu natura din jurul bălții. Mă regăsesc în fiecare moleculă din

apa clocită, în care numai eu știu de cîte ori m-am pișat contemplativ. Gîrla este izvorul meu de liniște și meditație, nimic nu mă poate tulbura. Pînă și rîma care moare zborșită între palme își înțelege martirajul și face dragoste cu cîrligul.

Așteptarea este totul. Privești luciul apei și uiți de toate grijile. Și ce dacă nu prind nici un pește? Nu de asta vin aici. Și ce dacă bulangiuul de lîngă mine scoate numai crapi de un kil jumate? Fii sigur că el nu are profunzimea mea spirituală. Are doar un amărît de jeep și alea trei gagici care fac grătar lîngă bicicleta mea. Săracul, nici la pește nu poate veni singur. Ehe, nu toată lumea are norocul meu. Ia uite, în timp ce eu admir liber natura, el trebuie să mînce grătar și să se murdărească burdușind plasele cu fishlăi.

Totuși, nu pot să nu observ că dobitocul are numai undițe de firmă, iar eu am băt de alun. Și, cu toate că natura trebuie admirată, n-ar strica să prind și vreo doi pești, că de stat cu nasu-n flori se poate și-n parc, fără să pedalez trei ore ca vaca. În plus, pînă și un mare filosof ca mine tre’ să bage la mat. Și totuși, de ce naiba nu prind nimic? Adică eu sînt fraierul lu’ ăsta? De unde ai, măi, bani de jeep? Ai furat, asta ai făcut! Stai ca boieru’ și te lăfăi cu curvele și cotletele, în timp ce eu tre’ să vin la pescuit în fiecare weekend ca să nu fiu nevoit să-mi duc nevasta la cumpărături. Că meseria de filosof de baltă nu e plătită în România. Și, oricum, jeepul tău are o culoare nașpa!

Bobi

LA LOC teleCOMANDA

de ALEX SAVITESCU

Luminița de la capătul butoiului

Mai întii, sîmbătă noapte, România cîștigă medaliile de bronz la Eurovision. Este ora doapșe și don’șoara prezentatoare-traducătoare de pe TVR1 ne informează că asta e cea mai bună performanță a noastră la „prestigiosul concurs”, cam de cînd s-a apucat românul să cînte. Ce Maria Tănase, ce Zamfir, ce Madrigal, ce Celibidache (scuzați-mi „cecefonia!”), ce Iris, niște fleacuri, ne-au ciuruit! A fost un succes memorabil, în care ne-am luptat pe viață și pe moarte cu Malta și cu Grecia, cu Republica Moldova și cu Turcia... Un război al liliputanilor, adus la rang de Austerlitz muzical, în vreme ce alde Marea Britanie, Franța, Suedia ori Germania au rămas în coada clasamentului.

Săptămîna nu se poate încheia însă doar cu o victorie a butoaielor. E vremea ca Președinția să anunțe aducerea acasă a celor trei jurnaliști luați ostateci în Irak. Dar nu e vremea știrilor serioase, a analizelor de bun simț. Nu, luni, la reîntoarcere, în Studioul Memorial Iosif Boda de pe TVR 1, se analizează, cu multă transpirație și deloc inspirație, ce e cu avioanele astea Hercules. Presa de sticlă e prinsă într-un joc de-a „Traian Vuia cînd era mic”, perorînd pe marginea caracteristicilor tehnice ale mărșului zburător militar. Cuprins la rîndu-mi de febra detaliilor tehnice cu caracter inutil, zapped plin de speranță pe DDTV. Rămîn însă dezamăgit, constatînd că băieții de acolo nu s-au mișcat repede și n-au reușit să facă un duplex cu adevărata fiică a mamei Omida, care să aducă live spiritul lui Aurel Vlaicu, pentru a-i afla părerea despre tehnica aeronautică românească actuală. Singură în acest noian de informații stupid-involuntar-simpatice, Cristina Liberis încearcă să-și facă meseria. Inutil – cînd credeam c-am scăpat de făcut autopsia păsărilor metalice, se sparge un pneu dreapta-față (vorba monumentalului Miki Alexandrescu-Formula 1) al Hercules-ului... Celelalte televiziuni reiau, seara, comentariile pline de sens asupra dotării armatei române. Tema centrală: „Cu jafu’ ăsta i-am adus noi acasă pe jurnaliști?”

Miercuri seara, în timp ce gazetari de frunte-ai țării se scuipau în direct la „Nașul” (nici nu mai știu de la ce anume începuse...), AC Milan și FC Liverpool ne-au oferit cel mai frumos spectacol pămîntean cu extraterestri. Finala Ligii Campionilor, transmisă pe ProTV, mi-a acoperit, cel puțin mie, pentru trei ceasuri, urechile greu-încercate în zilele de dinainte. Și totuși... La 3-0 pentru Milan, încercam să mi-l imaginez pe Cristi Borcea de la Dinamo, dansînd din buric și de braț cu Silvio Berlusconi. Kitsch! La 3-3, mi s-a părut că-l văd pe Gigi Becali cîntînd alături de fanii britanici „You’ll never walk alone, baaa!”. Kitsch! Cînd, la final, Paul Gerrard, mijlocașul lui Liverpool, s-a oprit un minut din hora bucuriei pentru a da mîna cu adversarii, suprimîndu-și zîmbetul, spiridușul zbanghiu al imaginației îmi dădea coate să-i văd pe cîntăreții români făcînd același lucru cu învingătorii de la Eurovision, dac-ar fi ieșit pe ultimul loc. N-am reușit însă decît să mă gîndesc la ziua inspirată din toamna lui 1940, cînd, undeva în Liverpool, se năștea discret John Winston Lennon. Amănunt inutil totuși pentru civilizația carpato-dunăreană: el n-a reușit niciodată să cîștige Eurovisionul.

Salutări de la Petrila

de ION BARBU

**DUMNEZEU SE UITĂ
LA NOI CU BINOCLUL**
de EMIL BRUMARU hobbitul@yahoo.com

Tiv de cîntec

Mi-ar trebui un spațiu filantropic, leneș, cuprins între garduri de mărăcinișuri împletite, și un șezlong longilin, și-o lumină căzută-n păcat, cu mari raze sugrumate printre frunze deja cercetate de slăbiciunile anotimpului, leșurile lor străvezii putrezind pe paginile întoarse încet, ticăit, de sufletul calm cititor. Și o ceașcă măreață de teracotă, cu cafeaua aburind extatic deasupra ierbii subțiri, și-un tren marfar, c-un singur vagon de persoane, adăugat chiar lângă locomotivă, trecînd, trecînd, trecînd, metameric, rîmă uriaș-translucidă, la care să privesc pierdut femeile de-o clipă de la gemuri... și un aer limpede și rece, străpuns de izul fructelor rotunde de pe jos, și-un motan sosind agale spre piciorul meu divin, ca să-i adore, cu spinarea pufoasă, manșeta pantalonului. Și în față, desigur, s-ar afla nu zidul lui Meyer, ci aievea cel de cărămidă, al magaziei pline cu lemne pentru iernat, stupii stricați de melancolia Reginei albinelor, tocile vechi de piatră dură, unelte fanate de dulgherie, doage și cercuri de butoaie-n ruină, borcane ciobite de-amor, ferăstraie cu dinții rușiți în cioatele iubirilor de altădată... Iar în spate, un lan foșnitor de porumb m-ar feri de orice primejdie. Aș întinde mîna și aș mîngîia un copac apropiat pe scoarța călătorită de furnici grăbite, aș abandona-o și pe cealaltă și-aș descoperi un măr bun de mîncat, acrișor, zemos. Nu mi-aș da seama de prelingerea timpului. Poate că uneori aș ațipi, cu chipul iubitei în gînd, și m-aș trezi apoi, uitînd c-am adormit, uimit, umăr la umăr c-un flutur obosit și dînsul. Cred c-aș înțelege că-i seară, că-s singur și că a mai scăzut o zi. Și m-aș bucura de cea viitoare, fin irizat-n iluzii răbdător deslușite de însuși Michel de Montaigne!!!

Tratat de cioplît smîntîna. 1) Pentru a încălzi aerul într-o încăpere prea rece este nevoie de un purice, Absurdico! Odaia va deveni înăbușitoare, după cîteva miliarde de sărituri, datorită frecării elementelor componente. 2) Luați două oglinzi de mărime diferite. Spărgeți-le pe podea în fața Miștoacei l-deale. Îngenuncheați în tîndări și îmbrățișați-i genunchii. Dînsa, depășită-n diftină, vă va obloji rînilor cu propria-i lenjerie făcută fișii. 3) Nu te culca niciodată cu lame de ras în cearceafuri nocturne, Absurdico. La fece mișcare lascivă există posibilitatea unor tăieturi extrem de răutăcioase. Și-n plus, vei visa numai cerbi lopătari și șerbeturi de pălămidă. 4) O picătură de apă, căzînd pe unghie, despică fanera divin. Degetul mîinii capătă astfel, la vîrf, aripe scurte, puternice, delicios zbîrnîte. Normal să se desprindă de lângă celelalte și să zboare spre mine. 5) Vigilența sticlelor cilindrice constă în cantitatea de oțet de mere conținută. 6) Crinii sînt scapeți! 7) Bate așchii de lemn, cu ciocanul, în ugerile vacii. Mulsul obosește mintea. 8) Atacă tencuiala pereților veșnic perpendiculari cu sîinii, iubito! Cărămidă transportă afect, îmbie la scris și citit. 9) Zmulge din pămînt un gard cu tot cu stîlpi și ascunde-l sub pat. În zori, pe furiș, așază-l la loc fără ca nimeni să observe ceva. Și-ai împlinit astfel destinul!

Fișă pentru romanul polițist. De descoperit un motto. Exemplu: „Fantomas! – Vous dites? – Je dis... Fantomas. – Cela signifie quoi? – Rien... et tout! – Pourtant, qu'est-ce que c'est? – Personne... mais cependant quelqu'un! – Enfin, que fait-il ce quelque'un? – Il fait peur!!!!” (Pierre Souvestre et Marcel Allain, *Fantomas*). Ori: „Si Rocambole est mort, Fantomas existe!” (Tot ei, *Juve contre Fantomas*). De meditat adînc la acțiune, pe brînci, împreună cu c-o tipă de-a lui Gauguin (în Tahiti) sau de-a lui Renoir (în baie), pînă cînd, într-o după-amiază tainică de început de mileniu, ești găsit mort lângă un pumnal înfipt în gaura făcută de glonteale unui pistol (dînsul, pistolul cu țevă ovală, murat în prealabil într-un borcan, printre ardei iuțiți, țeline dulci, romantice, afrodisiace, pătlăgele mov, plutind placentar în saramuri à la Smerdeakov!) în peretele camerei galbene, închise pe dinăuntru și pe dinafară cu aceeași cheie masivă de marmeladă aurită, argintată, bronzată, rujată... Adăugînd, eventual, o Doamnă necunoscută, de-o frumusețe răpitoare, ce trece în fiecare zi, în jurul orei zece dimineața, peste un butoi plin cu pâlării bărbătești, tîrînd, grațioasă și tandră, în zgarda flexibilă de aer, primăria orașului...

„Casanova în Boemia” sau știința fruntariilor

Trecînd cîteva săptămîni bune de la venirea lui Andrei Codrescu în România și implicit de la lansarea cărții sale *Casanova în Boemia* în românește, am căutat să citesc ce s-a scris deja despre ea. La noi și în Statele Unite, unde cartea a apărut inițial în engleză, în limba și în țara adoptivă a scriitorului, în urmă cu trei ani. Nu știu dacă e un exercițiu care se practică îndeobște în critica noastră, dar cred că e ceva util și semnificativ. Util pentru că e bine întotdeauna să-ți verifici intuițiile și părerile, semnificativ pentru că se văd foarte bine diferențele dintre cum scriu criticii străini și cum o fac comentarii români. Aceste diferențe sînt multe și n-o să mă opresc acum asupra lor. Voi puncta în cele ce urmează doar două, mai importante.

Luminița Marcu

În primul rînd, comentarii străini vorbesc despre o carte cu foarte multă generozitate (neînțelegînd prin asta că sînt binevoitori sau laudativi, ci doar că scriu *despre carte*, și nu despre propriile angoase, o povestesc, o descriu, cele cîteva mii de semne îi sînt dedicate în întregime). În al doilea rînd, aceiași comentarii străini vorbesc *normal* despre cartea respectivă, oricît ar fi de specialiști, scriu totuși ca și cum ar vorbi între prieteni despre o carte care le-a plăcut sau nu. Cîteodată spun că *au rîs în hohote*, altă dată, că *au plîns* – și nu mi s-a părut că ar fi considerați mai puțin serioși din cauza asta. La noi? Am citit despre postmodernism, despre

surpriza de a vedea un poet că scrie un roman (cînd o să scăpăm oare de aceste demodate și provinciale prejudecăți de specie și gen, ridicole mai ales în cazul acestui scriitor care a scris deja în toate speciile posibile, amestecîndu-le cu o ingeniozitate unică?), despre cum își dorește cu ardoare un scriitor care trăiește în străinătate să fie prețuit în țara de origine și alte asemenea consideratii filosofice...

Și pentru că deja am căzut și eu în primul păcat și am consumat un spațiu considerabil cu niște comentarii exterioare cărții (dar m-am enervat, ce să fac...), am să încerc măcar să nu cad și într-al doilea și am să vă spun, cit

Andrei Codrescu,
Casanova în Boemia

traducere de Ioana Avădani,
colecția „Biblioteca Polirom”,
Editura Polirom, 2005

SEMNAL

Culegerea de texte politice și cultural-politice scrise de Ioan Petru Culianu cuprinde articole publicate, între decembrie 1989 și decembrie 1990, în săptămînalul „Lumea liberă românească” din New York. Volumul include, de asemenea, trei dialoguri cu I.P. Culianu și două povestiri-parabole politice („Intervenția zorabilor în Jormania” și „Jormania liberă”). Filosoful critică virulent realitățile politice din România post-decembristă, susținînd teoria că înlăturarea regimului lui Ceaușescu nu a fost rezultatul unei revolte populare, ci un experiment al K.G.B.

„Culianu crede că evenimentele care au dus la sfîrșitul lui Ceaușescu nu au fost o revoluție, ci o lovitură de stat prin care unii dintre liderii vechi rămîneau la putere. El e convins că, în noul climat creat în România, vechii comuniști și-au găsit aliați naturali în urmașii extremei drepte și reafirmă neobosit aceste puncte de vedere, în articole și interviuri, ca și în unele proze ale sale, care sînt alegorii transparente, satire mai provocatoare decît orice declarație politică.” (Umberto Eco)

I.P. Culianu, *Pacatul împotriva spiritului. Scrieri politice*, ediția a II-a adăugită, traduceri de Corina Popescu, Claudia Dumitriu, Tereza Culianu-Petrescu, Dan Petrescu, colecția „Biblioteca I. P. Culianu”, Editura Polirom, 272 de pagini, 225000/ 22,5 lei

se poate de firesc, cum mi s-a părut penultimul roman american al scriitorului de origine română Andrei Codrescu.

O sexualitate gentilă, feminină și neagresivă

În primul rînd este un roman infinit de erotic, deși nu în sensul acrobatic-repetitiv-demonstrativ cu care ne-au obișnuit unii scriitori români, de la Nicolae Breban la Ioana Baetica. *Casanova în Boemia* este un text magic afro-diziac, care te prinde într-o rețea vrăjitoarească țesută din toată gama senzualității, de la îndrăzneli fine, atingeri suave și jumătăți de gesturi la infernale jocuri inces-tuoase, aproape incredibile, scandaloase și totuși... atât de firesc scrise. Iată: „Fata, dezbrăcată, se întinse pe pat alături de părinții ei, ca să asiste la misterul propriei concepții. Casanova făcu dragoste cu mama în minunate feluri, dar se retrase în momentul de extaz, de teamă să nu se repete accidentul care o crease pe fiică, în urmă cu șaisprezece ani. Cu delicatețe, virgina Leonilda strînse efluviul tatălui ei într-o batistă, ajutîndu-și în același timp mama să-și desăvîrșească plăcerea. Peste ani, s-au reîntîlnit în împrejurări extraordinare, printre care aceea că soțul în putere, dar vîrstnic, al Leonildei l-a rugat pe Casanova să conceapă pentru el un copil”. Sigur că citatul, ca orice citat, e scos din context și pare mai dur decît este de fapt așezat în text. Cartea nu este o colecție de asemenea pasaje aiuritoare, ci mai degrabă un continuum stilistic-licențios, asemănător, de pildă, *Călugăritei* lui Diderot sau celor *1001 de Nopti* arabe, în care epicul, eroticul și filosoficul se omogenizează magistral. Și încă o observație referitoare la erotismul creat ingenios în jurul unui Casanova bătrîn și lipsit, biologic, de vigoarea care l-a făcut, încă din timpul vietii, primul amant al Europei: sexualitatea nu mai este una falocratică, jocurile nu mai sînt obsesiv obediente față de bărbatul etern, ci este o sexualitate feminină, gentilă și neagresivă, fundamental anti-Sade-ică. De fapt, personajul principal al romanului lui Casanova este femeia, fie că este această femeie fascinantă Laura, servitoarea-muză, fie că este Libussa Moldau, femeia șamanică ce visează viitorul Europei, fie că este Henriette,

Andrei Codrescu „i-a scris” lui Casanova memoriile din ultimii săi ani de viață

cea care: „I-a lăsat doar cîteva cuvinte incrustate cu inelul cu diamant pe geam. *Tu oublieras Henriette, aussi. O s-o uiti și pe Henriette. N-a uitat-o nicicînd*”. Pentru că scriitorul a intuit exact: cuceritorul adevărat nu este un împănat ridicol și agresiv, ci bărbatul-prieten, cel cu care aceste femei extraordinare „își deschideau inimile și discutau despre tot felul de lucruri, oricît de banale sau aparent artificiale”. Iar extazul, culmea extazului era atînsă, cîteodată, nu prin cine știe ce artificii vicioase, ci după o discuție despre arta literară a unor confrăți ca Voltaire sau Goethe.

Scriitorul Casanova a obținut, printr-un pact misterios, nemurirea

În al doilea rînd, *Casanova în Boemia* este un roman despre literatură și despre condiția scriitorului, „un bătrîn fără dinți ajuns în situația de a implora lumea să-i cumpere cuvintele”, un creator care trăiește drama (dar și triumful) conținutului ce covîrșește forma: „În definitiv, cititorii erau fermecați de conținutul aventurilor, și nu de farmecul po-

vestirii. Fuseseră atît de vrăjiți de aventură, încît îi ignorau adevărata natură. Scriitorul Casanova se făcuse invizibil prin stăpînirea desăvîrșită a artei povestirii”. Într-o conversație cu Goethe, Casanova speră că acesta e la curent cu traducerea sa în italiană a *Iliadei*, dar scriitorul german îl pune repede la locul lui: „Iliada? Nu. Am auzit de cel care a înnebunit mai multe femei decît Ludovic al XV-lea...”. Nici Sartre nu e mai complezent, iar Rimbauld e, din păcate, influențat tot de rivalul său literar, Marchizul de Sade. Deși amîndoi, împreună cu Flaubert, Stendhal și cu alții, stau de vorbă, fără să știe, cu scriitorul Casanova, cel care a obținut, printr-un pact misterios, nemurirea.

În fine, este un roman despre frontiere, în toate sensurile posibile, de la granițele fizice (Casanova este un venețian rătăcitor atîns de dorul sublimului oraș natal), la granițele sociale, într-o vreme a revoluțiilor: „Casanova ar putea fi acum în Franța, în fruntea revoluției. Dar cunoștea prea bine prostia și cruzimea gloastei. Sînt opusul unui nobil, gîndirii erau fermecați de conținutul toată viața un intrus, un infrac-

tor, un demolator de frontiere, și instituțiile care mențin granițele au avut un inamic hotărît în mine. Din fericire, aristocrații, a căror treabă e să mențină integritatea micilor lor state, nu și-au dat seama. Tehnicile mele de a rămîne invizibil au fost multe și felurite. Uneori mă uimesc pe mine însumi cu inteligența deghizărilor, deși cele mai bune sînt de obicei, cele mai simple. Desigur, trăind atît ar fi trebuit ca trecerea hotarelor să-mi pară floare la ureche, dar, destul de curios, știința fruntariilor a ținut pasul cu longevitatea mea. Mi-e aproape imposibil acum să păcălesc sistemul, așa cum o făceam odată”. Dintre toate posibilele apropieri autobiografice evidente, de la frenezia amoroasă mărturisită în preambul („autorul îi este recunoscător, fără urmă de căință, propriei vieți pentru că i-a aprins inima de nici nu mai știe cîte ori”), pînă la condiția de scriitor pe care o împarte cu celebrul libertin, această „știință (comună) a fruntariilor” este, cred, cea care l-a ajutat pe Andrei Codrescu să scrie o carte atît de tulburătoare despre un personaj atît de periculos, deopotrivă pentru literatură și pentru bunele moravuri.

<http://www.liternet.ro>

Noi apariții la Editura LiterNet

■ **Piesa de teatru *Busurmanii din Crîngul de Jos* de Géza Szöcs, gratuit la LiterNet**

Busurmanii din Crîngul de Jos este o piesă provocatoare și incomodă, o îmbinare a „oportunistului și relativismului moral care conduc destinul unei comunități lipsite de memorie și, în consecință, și de valori solide, culturale și de civilizație”, consideră Alina Nelega. „Alegoria scriitorului Géza Szöcs se poate aplica fără crutare și la destinul românilor, și la cel al moldovenilor sau ucrainenilor, chiar și la al sîrbilor sau macedonenilor – ca și al altor popoare și populații care au simțit efectele dictaturii și inculturii, învățînd să supraviețuiască prin orice mijloace.” Géza Szöcs imaginează o localitate – numită Crîngul de Jos, care, la o modificare din 1919 a granițelor Ungariei, a optat să treacă de partea celui mai puternic. Cînd conducătorul statului, Sîngemur, vizitează localitatea, însoțit de regele unei țări africane, locuitorii știu că așezarea va fi demolată, iar ei – strămutați. Soluția aleasă pentru a supraviețui este să treacă la mahomedanism, să devină musulmani sau „busurmani” și să ceară sprijinul și azilul politic regelui african, ba chiar să-și schimbe și culoarea pielii, devenind negri.

Scriitorul clujean Géza Szöcs, un reprezentant important al literaturii maghiare în România, a fost laureat, de-a lungul anilor, al unor premii importante precum Premiul pentru Debut al Uniunii Scriitorilor din România, urmat la scurtă vreme de Premiul Herder.

■ **Tudor Octavian: *Povestiri foarte scurte. Întîmplări interesante din viața lui Vasile B. Caiet cu subiecte***

Volumul lui Tudor Octavian este o colecție de povestioare „despre prostie și despre diversele ei forme”. Așa cum remarcă Marius Chivu: „scriitorul brăilean înregistrează cu detașare situații, dialoguri și detalii pe care le povestește cu calm, învățîndu-ne subtil cum să ne bucurăm de spectacolul tragi-comic al lumii în care trăim cu toții”. „O bună parte din «întîmplări» au un tîlc, o idee, ele se bazează pe o infrastructură uneori abia perceptibilă. Scriitorul constată un adevăr, o stare de fapt, o formulare generală, uneori banală, însă întotdeauna semnificativă, construită pe o metaforă sau pe un paradox, și le oferă spre reflecție ca pe niste descoperiri universal-valabile. Astfel, multe povestiri, întîmplări și însemnări au un simbur de filosofie practică, pe care prozatorul îl scoate la lumină, făcînd literatură pe spații mici tocmai din această cvasi-revelație.”

Ambele volume pot fi descărcate gratuit, în format pdf, de pe site-ul Editurii LiterNet, la adresa <http://editura.liternet.ro>.

SEMNAL

„După succesul de critică al romanului *Sigma*, după a treia ediție a romanului *Saludos*, o nouă carte de Alexandru Ecovoiu e în măsură să suscite un mare interes. *Ordinea* nu mai e o parabolă a vieții ca o călătorie, cum fusese *Saludos*, nu mai e o rediscutare a unui principiu biblic, cum fusese *Sigma*. E, pur și simplu, un roman politic de actualitate, dintr-o categorie pe care o considerasem dispărută sau, oricum, pe cale de dispariție. Opțiunea prozatorului e surprinzătoare. Stilul său narativ e însă același dintotdeauna: o demonstrație logică, foarte strînsă, concisă, de o simplitate derutantă. Alexandru Ecovoiu propune o carte foarte implicată în dezbaterile despre destinul lumii contemporane, despre criza valorilor ei. E un roman-eseu despre limitele libertății, relevate prin intermediul unui dictator căzut în derizoriu. Cînd lumea din jurul nostru nu merge bine, în fiecare dintre noi se poate naște, pur experimental, un dictator care își face iluzia că ar putea rezolva problema mai repede decît orice democrație.” (Ion Simuț)

Alexandru Ecovoiu, *Ordinea*, prefață de Ion Simuț, colecția „Fiction Ltd”, Editura Polirom, 272 de pagini, 229000/ 22,9 lei

Cîteva „insule de Europă” în centru și o vastă periferie – așa se poate defini Bucureștiul de mai bine de un secol. Dacă uităm de propriile iluzii și ne interzicem nostalgia confuze, Capitala ne apare ca un oraș al contrastelor ilare, al neasemănării și al neamestecului social – asta se citește în notele călătorilor străini pe meleagurile noastre și asta înțeleg și românii lucizi din aproape 550 de ani de istorie atestată.

Adrian Majuru, *Bucureștii mahalalelor sau periferia ca mod de existență*, Editura Compania, 2003, 280 de pagini, 265000/ 26,5 lei

„Poate anul viitor o să pictez o biserică”

Interviu de R. Chiruță

De ce credeți că Paradisul arată ca tablourile lui Dumitru Gorzo?

Am abordat două feluri de Paradis. A nu se confunda cu Raiul. E vorba despre Paradisul mitic, cel cu Adam și Eva și cu Doamne-Doamne care face nu știu ce. Și apoi Paradisul istoric, care nu e altceva decât nevoia de Paradis sau felul nostru de a ne raporta la ideea de Paradis. În Paradisul mitic, Doamne-Doamne îl face pe Adam, o face pe Eva și mai apar și alte lucruri, alți munișori de tip Lilith. Paradisul istoric e, practic, cel actual, iar pe acesta l-am scâmbăit puțin. Eu vorbesc aici despre nevoia de Paradis, o noțiune puristă de Paradis, nevoia de Hawaii, de sex, drugs & violence. Totul e tratat într-o cheie ironică. Și, în afară de ironie, eu cred că așa a arătat nașterea primului om. Cred că a fost dureroasă.

Totul tratat într-o cheie ironică, dar și pornografică...

Unii mi-au spus că sînt pornograf și anti-ortodox. Nu sînt pornograf, pur și simplu sînt un om căruia nu-i place ca în jurul lui să existe lucruri ce ar trebui să se întîmple în mod clar și nu se întîmplă. Adică o expoziție cu temă erotică de la cap la coadă, un

Slănină pentru mîntuire

Constat că și în ultima dumneavoastră expoziție, „Welcome in Paradise”, reapare slăcina în titlul unei lucrări. La Catedrala Mîntuirii Neamului ați folosit-o ca element de lucru. De unde această „aplecare” spre slăcină?

Eu vin din Maramureș, iar la mine acasă lumea se raportează într-un mod pozitiv la slăcină. Atunci cînd am ajuns în București, mi-am dat seama că aici, pentru toată lumea, slăcina e un lucru nasol, un aliment care reprezintă sărăcia. Și am înțeles, după scurt timp, și de ce: pentru că aici se prepară o slăcină foarte proastă. La mine se mîncă una bună... Ca o paranteză, ar trebui spus că acea Catedrală a Mîntuirii Neamului nu am făcut-o cu slăcină de la mine de acasă, ci cu cea din București.

demers coerent. Așa ceva nu a existat niciodată în România.

Dar de ce ar trebui să existe?

Pentru că face parte din normalitate. Asta numesc eu normalitate. Toată lumea vede și trăiește așa ceva. Mai mult, există și un public numeros pentru astfel de abordări – și de aceea nu mi se pare eficient să fac niște desene mici. De multe ori am fost acuzat că vreau neapărat scandal, deși nu asta e ideea. Dacă aș fi dorit cu adevărat scandal, făceam cu totul altă expoziție.

Adică?

Adică mă luam, de exemplu, de Bănescu. Nu mă interesează scandalul, prin urmare. Fac ce am chef, cînd am chef. Chestia asta poate că e puțin nasoală, căci dacă am face totuși numai ce am avea chef... Ei bine, eu sînt un om echilibrat, n-am chef de lucruri nasoale.

Totuși, există în arta dumneavoastră, în tablouri și o tendință de a scandaliza. Ați stîrnit nenumărate controverse atunci cînd ați prezentat o Catedrală a Mîntuirii Neamului realizată, printre altele, și din slăcină (aprilie 2004, la galeria Hanul cu Tei, București). Atunci ați fost catalogat ca blasfemiator.

N-a fost vorba despre blasfemie, a fost o reacție. Pentru că, în mod cu totul ciudat, societatea civilă nu a reacționat sau a reacționat prea puțin la o grozăvie cu

un iz electoral clar. Era al doilea abuz în același an făcut de puterea de la București, iar clientul numărul unu a fost Biserica Ortodoxă Română. Îmi pare rău, asta este! Primul meu manifest l-a vizat pe Ștefan cel Mare, care a fost și el amendat într-o expoziție („F.A.Q about Steven the Great”, decembrie 2004, Galeria H'Art, București – n.r.), iar al doilea – Catedrala Mîntuirii Neamului. Erau multe abuzuri pe care le-am amendat în felul în care m-am priceput.

Ca urmare a celor două expoziții, în care au fost prezentate Catedrala sau ipostaze ale lui Ștefan cel Mare, o revistă culturală vă numea, pe dumneavoastră și pe colegii dumneavoastră, „demistificatori ironici” și „inofensivi fanfaroni”.

Cu demistificator ironic sînt de acord, dar atît. Aș vrea să revin la Catedrala Mîntuirii Neamului. Expoziția aceea a reardus sau a întărit cumva o anume atitudine care exista în rîndul oamenilor împotriva chestiunii respective. Chiar și așa, eu nu sînt cu sabia în față, sînt un artist care, din cînd în cînd, are puțin mai multă audiență decît un om obișnuit de pe stradă – și atunci mi se pare firesc să reacționez. Denunț lipsa de implicare socială a artiștilor și a celor care au putere. Nu putem să ne închinăm în turnuri de fildeş.

Ați avut cîteva expoziții și peste hotare. Cei de acolo au fost la fel de deranjați de lucrările dumneavoastră, la fel de pudici?

Cu pornografie nu am ieșit niciodată afară. Dar un director, destul de renumit, al unui muzeu din Paris mi-a spus că la ei n-ar rezista mai mult de o săptămînă o expoziție de-a mea, pentru că lumea ar fi deranjată. Sînt experiențe de care ei au avut parte la un moment dat, etape pe care le-au depășit deja, iar acum s-ar putea să-i deranjeze...

Totuși, nu ați pictat tot timpul doar în această notă erotico-pornografică. În urmă cu cîteva ani, ați participat la o tabără de creație unde ați prezentat

icoane. Cum ați parcurs, prin urmare, acest drum de la iconografie la pornografie?

Să fac o ușoară paranteză. Am mers la Venetia, la începutul anului acesta, și am văzut *Uciderea pruncilor*. Ei, eu am perceput lucrarea asta ca pe o mare scenă erotică. Subiectul ține cumva de icoană și cred că putem să o punem și într-o biserică, dar acolo erau numai femei contorsionate, cam ca atunci cînd suferă de plăcere, privite din spate. În fine, mi s-a părut sau chiar erau... Nu cred că ar fi o foarte mare distanță. La tabăra aceea de creație nu am prezentat icoane în sensul habotnic. Cred că n-am respectat, în foarte multe rînduri, canoanele. Era acolo un Avraam sașiu. Sau Noe, nu mai țin minte exact. M-am jucat puțin deci și în cazul acela. A fost o chestiune pe care am făcut-o acum vreo cîteva ani și venea după o perioadă în care am activat cu grupul „Rostopasca”. Pictam cu ei la fel ca acum. Deci n-a fost nici o pauză, pur și simplu am fost..., n-aș putea să spun inegal, ci diferit de la o perioadă la alta. Am proiecte diferite, de fapt, lucrez în proiecte. Poate anul viitor o să pictez o biserică. Nu m-ar mira. Nu știu cine mi-ar pune la dispoziție o biserică, dar...

Vă considerați un deschizător de drumuri în România? Într-un interviu declarați că ați făcut un bine abordînd pornografia în pictură.

Da, cred asta, pentru că era o zonă neblătă. Arta românească are o grămadă de găuri. S-ar putea să greșesc aici, dar nu știu nici un pictor român abstract care să fie într-adevăr bun. Nu există. La noi lucrurile care ar trebui să se întîmple la un moment dat se întîmple prea tîrziu. Cu alte cuvinte, sîntem tot timpul în urmă. Uite, sînt foarte la modă acum zonele de noi media, care în Occident erau în vogă acum doi ani. Dar în acest spațiu lucrurile merg rezonabil, în timp ce în artă noi eram, de cele mai multe ori, în urmă cu 50, 100 de ani. Iar asta este într-adevăr o problemă, una care ține, dacă vreți, de statistică. Poți să pari prost și probabil că ești.

REPERE:

- născut la 21 martie 1975
- trăiește și lucrează în București
- a absolvit Universitatea de Arte București
- a participat la prestigioase evenimente naționale și internaționale: „Non-Stop Painting”, Galeria Eforie, București; „Transitionland”, Muzeul Național de Artă, București; „Junge Rumanische Kunst” – München, Germania; „Rostemplatia” – video, Argos proiect 2000, Vevey, Elveția
- cîteva dintre tablourile sale sînt expuse în recent înființatul Muzeu de Artă Contemporană de la București
- este cîștigătorul premiului fundației ARTEXPO (2001) și al premiului F.R.A. (2002)

© foto R. Chiruță

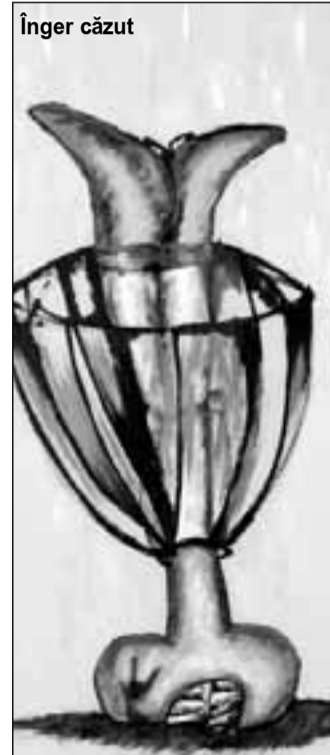
Femei dace la porțile Troiei, mașina porc sau ghioci ale cui sînt cele trei țife

Moartea și cavalerul

Numirea animalelor

Înger căzut

Nu mă așteptam să apar la un post de televiziune

Anul trecut, prin octombrie, un post de televiziune a prezentat un experiment al dumneavoastră – mai exact, câteva figurine lipite pe clădirile din București – ca fiind o lucrare satanistă. De unde credeți că a pornit confuzia? Postul respectiv a intervievat și niște specialiști...

O să răspund citîndu-l pe un prieten de-al meu: postul respectiv a întrebat și niște artiști, probabil i-a întrebat pe niște impresionisti. Cred că l-a întrebat pe Monet dacă ce am făcut e artă. N-au știut ghișeul la care să sune și să ceară opinii. E clar că nu numai omul normal din România e lipsit de cultură vizuală, dar și cei care lucrează în mass media. Plus că există și o lipsă acută de informare, pentru că despre respectiva lucrare se scrisese cu un an înainte în două ziare și într-o revistă...

Dar au fost și unii care nu erau artiști, ci sociologi – și chiar de la SRI.

E normal ca specialiștii în semiotică să mă catalogheze astfel, de la ei mă așteptam la asta. Pentru că e o formă la care am lucrat multă vreme și intenționat n-avea nici o legătură cu nimic. Oamenii cînd nu înțeleg ceva spun dracul, Satana, hai să fugim. M-am jucat și mă așteptam la o asemenea reacție, dar a celor de pe stradă... Să apar la un post de televiziune nu mă așteptam, e drept. A fost o surpriză plăcută, să știți.

Sărutul – detaliu

Din cînd în cînd mă alătur unei echipe de erudiți

Ați declarat, la un moment dat, că atunci cînd nu puteți trăi din artă faceți tot felul de activități conexe. Adică, ce faceți mai exact?

La un moment dat, făceam acoperișuri. Am doi frați care construiesc, unul dintre ei face un master în științele cogniției și, în același timp, acoperișuri. La el în echipă, eu eram tot timpul cu cele mai puține studii și cel mai prost. Am doar un master la

Arte Plastice. Așa că, din cînd în cînd, mă alătur unei echipe de erudiți care face cu totul altceva, respectiv acoperișuri.

Fratele dumneavoastră mai mic mi-a spus la intrarea la expoziție că sînteți misogin. Sînteți?

Fratele meu confundă tot timpul lucrurile. Nu aș putea spune că sînt misogin. Cred că misoginismul e altceva. Ce dracu' să spun... Sînt un om normal.

Facerea omului

Paradisul provizoriu al lui Gorzo

La vernisajul expoziției „Bine ați venit în Paradis/ Welcome to Paradise” s-a stat la rînd ca, pe vremuri, la lapte. Deoarece Galeria H'Art din București este una destul de mică, zeci de oameni, în majoritate tineri, au așteptat afară pentru a li se face loc, pe rînd, înăuntru. I-a întâmpinat pe toți, încă de la intrare, tabloul *Facerea omului*, în care un falus enorm și cu pene suflă asupra bărbosului Adam gata îmbrăcat. În stînga, o femeie, care nu mai pare de mult virgină, sare în coarnele unui taur, într-o lucrare cu un titlu apocaliptic: *Eva emancipată, traversînd sălbăticia lui Lilith după ce a sărit capra pentru pedepsirea adulterului din Săcel. Stegulețele de slănină simbolizează victoria*. Dumitru

Gorzo nu pierde timpul și afișează și prețul de vînzare pe o broșură: 4.000 de euro. În viziunea pictorului, *Limitele cunoașterii* costă numai 1.300 de euro. Se vede treaba că în Paradis cunoașterea se dă ieftin.

V-ați întrebat vreodată cum ar fi arătat un cal troian dacă ar fi fost construit de daci? Ne explică din pensule tot Dumitru Gorzo: nu ar fi fost cal, ci porc și, cel mai important, ar fi avut trei sîni de femeie. Luată la întâmplare. Femeile, evident.

Titlul exact al acestei mici explicații pseudoistorice: *Femei dace la porțile Troiei, mașina porc sau ghioci ale cui sînt cele trei țife*. Acril pe pînză, 1.500 de euro. Vîndută pe loc unui cunoscut și cunosător al lui Gorzo. Pictorul

declara la un moment dat că unii oameni ar dori să îi cumpere tablourile, dar se răzgîndesc brusc după o discuție cu nevasta. Joi, 19 mai 2005, nu a mai fost cazul. La expoziție au venit în majoritate femei, fascinate de penisurile mărite și distorsionate și de vaginurile supraevaluate. De altfel, toată lumea a băut vin roșu și s-a bucurat. Încă o victorie în fața falsei pudibonderii a românilor.

Vernisajul de joi nu a avut început, nici final. Doar o oră de deschidere, 18.00, evident, nerespectată. N-a fost nici un maestru care să își dea public cu părerea și nici un critic care să laude. Fiecare a avut libertatea de a-și extrage propriul Paradis din cel al lui Dumitru Gorzo și apoi să-l ducă acasă.

Teatrul a adus Sibiu în Europa

Între 26 mai și 5 iunie, toate drumurile amatorilor de teatru duc din nou către Sibiu. Ediția a XII-a a Festivalului Internațional de Teatru (FITS) are ca temă anul acesta „Semnele”, pentru că, așa cum spune chiar directorul Constantin Chiriac, „în al XII-lea an dăm semn că facem o lucrare într-un oraș însemnat”. Aflat sub înaltul patronaj al președintelui Traian Băsescu și al Delegației Comisiei Europene, festivalul aduce în Sibiu artiști din 69 de țări, din diverse zone, de la centrul teatral al lumii, Marea

Britanie, pînă la necunoscuta din punct de vedere artistic Abhazia. Pe scurt, 328 de evenimente în 42 de locații, timp de 11 zile. Pentru că Sibiu se pregătește pentru anul 2007, cînd va deveni capitală culturală europeană, festivalul va găzdui pe 1 iunie întrîlnirea directorilor de capitale culturale europene. Și nu întâmplător centrul cultural al bătrînilor continent va fi peste doi ani legat de FITS. Pornind tocmai de la impactul tot mai puternic al festivalului de teatru în lumea artistică internațională, Sibiu a

obținut desemnarea de capitală culturală europeană pentru 2007. Anul trecut, în ziua în care se susțineau pledoariile finale pentru alegerea capitalei culturale europene, avocatul Sibiului a fost directorul Teatrului Național „Radu Stanca” și al FITS, Constantin Chiriac, în timp ce primarul orașului, Klaus Johannis, a participat la Gala Premiilor Uniter, lucru mai mult decît semnificativ pentru importanța festivalului în explozia culturală de la Sibiu.

Pagină realizată de Oana Stoica

„Underground fever” este un proiect care utilizează spațiile neconvenționale din centrul orașului pentru reprezentații de teatru, jazz, muzică germană, folclor românesc și țigănesc, pantomimă și instalații multimedia. Sînt vizate două tipuri de spații de joc – cluburi și restaurante și spații subterane specifice Sibiului medieval. Proiectul este completat de un altul care redescoperă cetățile și siturile istorice din Sibiu și din împrejurimi. Dintre acestea, Cisnădioara, Cazarma 90 sau catacombele muzeului de istorie au devenit deja locuri de joc obișnuite. Se vor adăuga, din acest an, bisericile fortificate saxone din Mărginimea Sibiului, unde se vor juca spectacole special concepute pentru aceste spații, ca o modalitate de creare a unui brand de oraș, că tot sînt la modă atît termenul, cît și conceptul. Programul face parte din inițiativa Consiliului European „Europa – un patrimoniu comun”.

Spectacole de teatru clasic, teatru-dans, de stradă, underground, lansări de carte, ateliere, spectacole-lectură, concerte, reprezentații într-o hală industrială și în tramvaiul Rășinari, adică mult, multe și în multe locuri – așa arată Sibiu la a XII-a ediție.

Ministerul Culturii și Cultelor a alocat opt miliarde de lei pentru festival și programele componente, la care se adaugă 800 milioane lei pe care Fundația „Democrație prin cultură”, organizatorul principal al evenimentului, i-a cîștigat pentru „Underground fever”, în cadrul unui concurs de proiecte deschis organizațiilor non-guvernamentale.

Imagini din spectacolul *Othello?!*, regizat de Andryi Zholdak

Compania Art&Shock, evoluînd la Sibiu

Andryi Zholdak

Mare: la propriu și la figurat. Dimensiunile ucraineanului se măsoară și în spectacolele suprarealiste ample, cu distribuție masivă, imagini uluitoare, muzică ce induce demența.

Ce am aflat despre regizorul Andryi Zholdak în cei cinci ani de cînd merg la Sibiu pentru Festivalul de Teatru este că spectacolele sale nu încep niciodată la ora anunțată și că întârzierile ajung uneori la patru ore. Poate este și acesta un test pe care trebuie să îl treacă spectatorul ca să merite festivalul

vizual ce i se va oferi. Chiar dacă ora la care joacă actorii este înaintată, nu se pierde nimic din valoarea reprezentării. Ajungi să mergi uneori din sala de spectacole direct la micul-dejun. Început mult după miezul nopții, spectacolul se poate termina și la cinci, șase dimineața.

Zholdak a arătat mai bine decît oricine cum poate fi redat pe scenă un sentiment atunci cînd, forțat de jurnaliști, regizorul a trebuit să explice amputarea piciorului Desdemonei în *Othello?!*. Trecînd printr-un

Star trek – generația străzii

Nu am mare încredere în spectacolele de stradă, dar, după ce i-am văzut pe artiștii de la Antagon Theater, am ajuns la concluzia că neamțul e neamț și în teatru. Doi ani la rînd am renunțat la prejudecățile cum că

teatrul de stradă e cam „ușurel” de felul său, iar poveștile SF nu au ce să caute în adevărată artă. Foc, catalige, ceasul care ticăie, coconul în care embrionii noii lumi acvatice sînt ținuți prizonieri, muzică live – rock german –, actori, acrobați, dansatori în același timp – ei bine, în ce spectacol din România puteți vedea așa ceva?

Poate cea mai frumoasă actriță

Victoria Spesisteva. Ucraineanca, actriță-fetis a lui Zholdak – și nevastă a aceluiași în timpul liber – are farmecul grațios al lui Audrey Hepburn și forța Gretei Garbo. Pe scenă dispune de puterea hipnotică de a „ține” spectatorul chiar și 20 de minute fără să facă nimic, iar în afara teatrului captează toate privirile celor din jur, bărbați și femei deopotrivă.

Teatrul de la capătul lumii

Capacitatea lui Constantin Chiriac, director de festival, director de teatru și selecționar de spectacole, de a găsi forme inedite de teatru în colturile cele mai îndepărtate ale lumii este generatoare de surprize.

Una dintre cele mai plăcute a fost evoluția de anul trecut a trupei Art&Shock Theatre din Kazahstan, o companie alcătuită doar din actrițe.

Acestea fac totul, de la costume la scenariu, pentru spectacole de tot felul. Prezente cu două spectacole, unul de improvizație de stradă, altul de interior, cu povești fragmentare dintr-o Uniune Sovietică a cărei fantomă bîntuie încă viețile unor tinere foste pioniere, actrițele din Kazahstan au ridicat nivelul valoric în teatru mult peste cît ar putea visa așa-zisele artiste din România.

Goldoni. Veneția – în regia lui Andryi Zholdak

sat ucrainean, Zholdak a auzit cearta dintre două femei, mamă și fiică. La un moment dat, mama i-a spus fetei că cel căruia îi spusese „tată” nu era, de fapt, tatăl ei. Fiica a amuțit, iar

din unghiul în care se afla, Zholdak nu îi vedea una dintre mîini.

Astfel, i s-a părut că durerea i-a amputat fetei un braț. Andryi Zholdak își datorează cariera europeană Festivalului de la Sibiu.

Actori și actori

Unii sînt absolut extraordinari. Palfi Tibor în rolul lui Mercutio din *Romeo și Julieta*, spectacol al Teatrului „Tamasi Aron” din Sfîntul Gheorghe, îmi apare și acum în fața ochilor cu aerul său straniu de Melchior, ale cărui magii țes lumea de sunete și culoare a celor doi îndrăgostiți.

Dar nici măgarul din *Pilafuri și parfum de măgar* – joacă liberă după *1001 de nopți*, în regia maestrului Siviu Purcărete – nu e cu nimic mai lipsit de magie, pentru că la una dintre reprezentații „parfumului” lui a răzbit peste mireasma pilafului care tocmai se prepara pe scenă și ne-a dus instantaneu într-un Orient identificat olfactiv.

Cît despre cățelul Otto von Oterle, mascota Teatrului Luni de la Green Hours și actor în *Oase pentru Otto*, el a purtat multă vreme la gît ecusonul de participant la festival, semn de implicare totală în evenimentul artistic sibian.

Spectacole românești la FITS 2005

Rațiunea existenței unui festival este dată de ceea ce îl determină și motivează, de felul în care este conceput și structurat și mai ales de nevoile cărora le răspunde. Selecția se supune unor imperative valorice, unei direcții estetice și unui orizont de așteptare. Sau cel puțin așa ar trebui să stea lucrurile. Există însă atât de multe spectacole românești valoroase, încât ele să necesite organizarea unui festival? Cu siguranță, nu. Doar că Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu reprezintă o piață de desfacere atât pentru spectacolul românesc, cât și pentru cel străin. Sibiul e singura celulă teatrală vie ca deschidere de amploare și putere de concentrare a evenimentelor. Tocmai pentru că deține monopolul în acest sens, are și cel mai mare impact. Menirea unui festival este să și descopere regizori,

să aducă în prim-plan zone teatrale mai puțin cunoscute. Numele lui Andryi Zholdak este emblematic ca valoare pentru ceea ce Constantin Chiriac a reușit să aducă la Sibiu. Acest regizor, cu un imaginar substanțial teatral, de o forță absolut halucinantă, este unul dintre cei mai bine cotați creatori din lume în acest moment. Spectacolele lui Zholdak sînt mostre de gândire organică, întotdeauna polarizantă, a teatralității contemporane în cele mai explozive formule. Sînt declucuri declișezante ale textelor clasice, asamblate pe diagonala obsesiilor prezentului. Cel mai trist lucru din acest an este că nu vom asista la nici una dintre *torpilele* sale vizuale. Pînă cînd vom putea însă prezenta o imagine de ansamblu a festivalului, un scurt slalom printre cîteva dintre spectacolele invitate.

Pagină realizată de **Mihaela Michailov**

Călcați pe plastic

Alexandru Dabija gîndește lumea din *Trei surori* ca pe un „spațiu-interval”, culoar de trecere între așteptare și stagnare, cadru îngust și strîmt, tubular, flancat de o parte și de alta de spectatori. Este un spațiu care *strînge* și contractă relațiile dintre personaje, provocîndu-le să fie directe, frontale, mereu în mișcare. Nimic nu reușește să se așeze și să se sedimenteze în acest loc-vagon, unde singurele care rămîn sînt cele trei surori. În rest, se vine și se pleacă. Și se trăiește din resturi de amintiri. Alexandru Dabija așază pe culoar, față în față, iluzii, neputințe și dorințe care mocnesc și se ciocnesc. În spectacol, iubirea își mușcă degetele (gestul Olgăi e revelator

pentru senzațiile amputate ale personajelor) și le ascunde la spate, ca să nu se vadă urmele lăsate. E o lume ce se agată de sexualitate ca de o eliberare a impulsurilor ținute sub control și sugrumate continuu, o lume unde a ști prea mult e inutil și superfluu, căci totul e înghițit de derizoriu. Supraviețuiesc ipocrizia și prostul-gust. Natalia Ivanovna întinde de la un capăt la altul al holului un covoraș peste care pune o folie de plastic. Limitele sînt trasate și oricine calcă în afara lor e întors din drum. Pe orizontală, Natalia ia în stăpînire spațiul, îl aranjează după chipul și asemănarea ei, îl locuiește anulîndu-i unicitatea, îl uniformizează. Ea e emblema plastocrației agresive și perverse.

O realitate de plastic, ambalaj depersonalizat, surrogat amorf care devine marcă înregistrată își întinde tentaculele. Plasticul e noua ordine indusă și stabilizată, context, semn și amprentă precare, e materialul prin excelență fără identitate și textură, imaginarul lipsit de consistență, adaptabil falsului și kitsch-ului. Natalia e întruchiparea vulgarității și a mitocăniei, cu o forță de dispersie și contaminare ireductibile. Ea e imitația însăși, în forma ei cea mai autentic derizorie.

Lumea lui Dabija rămîne pe culoar. Aici își consumă zilnic doza de neîntîmplare. Ce așteaptă, de fapt, mai mult decît orice? Să ajungă la un moment dat într-o cameră.

Cristian Iacob și Gheorghe Visu în *89.89... fierbinte după '89*

© foto: Tudor Predescu

România, trezește-te!

Spectacolul Anei Mărgineanu *89.89... fierbinte după '89* e o resuscitare la turație maximă a unei tranziții stagnante, cu toate punctele ei nevralgice. Frustrările perioadei de dinaintea momentului-cheie '89, nostalgia unui timp care anestezia tot ce nu intra în grilele sistemului și oferea, într-un schimb pervers, false iluzii de egalitate și evoluție își găsește un deuseu în prezent. Scene precum cea în care o femeie este călcată în picioare la coadă la pui, relatăată de unul dintre personaje, au încă forța de a trezi amintiri dure-roase.

Ana Mărgineanu aruncă o plasă de susținere unei realități fragile și în derivă, forțînd-o să se privească în față și să se obiectiveze, fără să recurgă însă la demonstrații forțate. Regizoarei îi reușește

tocmai echilibrul între distanțare și implicare la nivelul spargerii *ramelor* convenționale. Ea deblochează strategia convențiilor teatrale pînă în punctul în care o anulează. Identitatea scenică este înlocuită de cea civilă, pentru a accentua autenticitatea. Actorii devin ceea ce sînt în viața de zi cu zi, nu mai joacă un personaj, ci își asumă propriul rol, propriul nume, dejucînd inteligent tot ancadramantul ficționalului. Interactivitatea pe care actorii (Coca Bloos, Maria Ploae, Isabela Neamțu, Cristi Iacob) o susțin cu lejeritate e formulă teatrală, și nu doar, cum se întîmplă de multe ori, schimb de replici cu spectatorii. Publicul e acroșat și ținut continuu în priză.

Spectacolul Anei Mărgineanu ipostaziază perfect, în secvențe care se succedă alert, aproape fil-

mic, ca niște scurtmetraje pe teme date, cîteva dintre fixațiile și leitmotivurile postdecembriste: plecarea în străinătate, dependența de trecut, compromisurile politice, nevoia unei comunicări totale, care să compenseze lungul șir de mistificări. Părinții sînt niște copii inadaptați care trăiesc în carapacea propriei lor victimizări.

Familia scindată, erodată, prinsă în vârtejul unor relații deformate de traumatisme din copilărie sau de neputința abandonării unor rude bolnave, e tema-pivot a spectacolului. Părinții sînt niște copii inadaptați care trăiesc în carapacea propriei alienări.

În jurul acestui microorganism vulnerabil, macrostructura României se adună și se împrăștie.

Othello – agățat de funie. Desdemona aleargă în jur

Bocsárdi László

Regizorul Bocsárdi László validează iubirea în ce are ea mai fragil: echilibrul. *Othello* e un spectacol-ascensor. Urcă și coboară pe verticala pasiunilor, etajează apropierea și trasează geometric planurile erotice.

Le suprapune perfect în incongruența lor. Iubirea e un declanșator de mișcări-pulsioni. Rupturile și distanțele, manipularia și orgoliul posedării celui-lalt devin centrul de gravitație al personajelor. Felul în care corpurile și obiectele sînt poziționate este esențial. Dacă la început Othello și Desdemona sînt la același nivel în spațiu, pe par-

curs corpurile se deplasează și sînt într-o continuă suprapunere: Othello agățat de funie și Desdemona alergînd în jurul funiei, Othello așezat pe un scaun suspendat și Desdemona jos. Fiecare apropiere e un raport de forțe.

Bocsárdi László concentrează eroticul la nivelul dansului. Un dans în care posesivitatea e dată de la unul la altul (scena tangoului) sau care nu e altceva decît o sumă de mișcări frînte, niciodată duse pînă la capăt, ca și cum ar fi executate de niște corpuri mecanice (Iago-Emilia). Balansul cuplurilor e unul pe interiorul verticalei și pe ex-

teriorul suprafeței orizontale. Othello și Desdemona stau *la masă*, scenă esențială pentru refacerea echilibrului, în timp ce Iago și Emilia, aproape robotic, fac dragoste *pe masă*.

Primii se privesc intens, magnetic, ultimii se adulmecă animalic. Scena finală e o strângulare a iubirii în moarte. În timp ce fac dragoste, Othello, cu miinile încleștate pe gîtul Desdemonei, o sugrumă.

Există o scenă asemănătoare, de un dramatism tulburător și o tensiune coplesitoare, în filmul *In the Realm of the Senses*. Minute în șir, o durere surdă înghițe ecranul.

Sergiu Nistor, Comisarul Guvernamental pentru programul „Sibiu CCE 2007”:

„Distanțele sînt atenuate de valori”

Sergiu Nistor a fost numit Comisar Guvernamental pentru programul „Sibiu Capitală Culturală Europeană 2007”. Încercînd să aflăm ce presupune poziția de capitală culturală pentru Sibiu, l-am căutat pe Sergiu Nistor la biroul său de la Ministerul Culturii. După cum afirmă oficialul guvernamental, programul a devenit unul prioritar pentru Guvernul României.

Interviu de Răzvan Țupa

Practic, ce înseamnă faptul că Sibiuul va fi capitală culturală europeană în 2007?

În 2007 vor exista două capitale culturale europene în același timp: Luxemburg și Sibiu. Pentru Luxemburg este a doua oară cînd este capitală europeană și a fost pregătit un program cultural foarte vast. Nu este vorba despre Luxemburg orașul, nici despre țară, ci despre Marea regiune Luxemburg, care acoperă o zonă de aproximativ 60.000 de km pătrați. Acest spațiu, cu aproximativ 11 milioane de locuitori, include, printre altele, regiunea valonă din Belgia, zona Lorenei din Franța. La Sibiu, programul va fi focalizat pe oraș. Desemnarea lor în mai 2004 drept „capitale culturale” pentru anul 2007 a venit ca o mărturie a trecutului comun, dar și ca o formulă a unui viitor european în care distanțele vor fi atenuate de valori.

În ce a constat contribuția românească pentru obținerea acestui titlu?

În primul rînd, a fost vorba despre decizia de politică locală a Primăriei Sibiului, care a reușit să-și asume această provocare. Apoi, susținerea candidaturii prin Ministerul Culturii și Cultelor, la începutul anului 2004. Ca urmare a evaluării, s-a ajuns la această decizie. Primarul Sibiului, Klaus Werner Johannis, recunoaște că ei au fost nevoiți să lucreze într-un timp foarte scurt pentru a satisface cererile dosarului. Sibiuul are ceea ce-i trebuie pentru a fi un loc al valorilor și culturii europene. O problemă o reprezintă instituțiile care să pună în evidență la scară europeană valorile orașului. Problema pe care și-o pune orice evaluator european pentru o capitală culturală este capacitatea de a comunica faptul că deține valori europene, capacitatea de a-i primi pe cei care vor să cunoască orașul, capacitatea de a se exprima prin diverse canale de comunicare. Asta include o campanie de promovare a valorilor Sibiului, identitatea vizuală a proiectului, marketingul orașului.

Sibiu, Piața Mare

Sibiuul își poate permite acest efort financiar?

Pentru un oraș din România acestor ani și pentru talia sa, este un efort remarcabil. De ceva timp se vede interesul cetățenilor pentru a-și renova casele, pentru a-și îngriji curtea. Există și inițiative instituționale. Plecînd de la exemplul Agenției de Cooperare Tehnică Germană, care de cinci ani promovează un concept de reabilitare, Primăria își asumă efortul bugetar de refacere a pietelor și a spațiilor urbane în general din Sibiu. Limitele acestui efort sînt limitele în capacitatea naturală pe care o are o cetate cu 170.000 de locuitori. Guvernul are rolul de a sprijini municipalitatea pentru reușita acestui program. Primarul Sibiului a spus că își poate asuma circa 50% din efortul de finanțare a programului cultural și de infrastructură. Evaluările sibienilor se cifrează la 20 de milioane de euro pentru programul cultural și 80 de milioane pentru dezvoltarea infrastructurii. Este vorba despre infrastructura edilitară, dar și despre infrastructura culturală, reabilitarea și construcția unor săli... Se așteaptă ca Guvernul să contribuie cu o sumă importantă.

Cîți bani oferă Comisia Europeană?

Banii asigurați de Comisia Europeană nu sînt foarte mulți. Practic, este vorba de 500.000 de euro. Este un buget de operare care asigură fondurile de început.

Care sînt elementele cele mai importante din acest program cultural?

Vom păstra cei cîțiva „piloni” care au dovedit că Sibiuul are nu numai valorile culturale, ci și capacitatea instituțională de a sustine programele. Vorbim despre Festivalul Internațional de Teatru, despre Festivalul de Jazz sau Festivalul de film antropologic. Pentru 2007, prevedem ca Festivalul Enescu, ce se va desfășura în luna septembrie, să includă concerte la Sibiu. S-a dat deja în funcțiune Sala Thalia, unde Ministerul Culturii va contribui prin achiziționarea unui pian de mare clasă.

Cum stați în momentul de față cu selecția proiectelor pentru Sibiu 2007?

Avem 300 de aplicații depuse. Nu vor fi toate selectate. Procesul de selecție va avea un rezultat de evaluare culturală, în urma căruia un juriu de experți va spune că se poate pune eticheta „Sibiu 2007” pe un proiect. Este vorba despre oameni care sînt cei mai cunoscuți în domeniul lor. Evaluarea culturală nu are numai un caracter local. Avem deja stabilit un juriu central ce a definit criteriile în funcție de care juriile specializate, formate din cîte trei reprezentanți pentru fiecare domeniu, le vor pune în aplicare la selecția finală. Au răspuns invitației noastre Horia-Roman Patapievic, Ion Carami-

Sibiu, 1900, Str. G-ral Ghe. Magheru cu Biserica Ursulinelor

„Avem deja stabilit un juriu central ce a definit criteriile în funcție de care juriile specializate, formate din cîte trei reprezentanți pentru fiecare domeniu, le vor pune în aplicare la selecția finală. Au răspuns invitației noastre Horia-Roman Patapievic, Ion Caramitru, Cornel Todea, Nicolae Manolescu, Gabriel Liiceanu.” – Sergiu Nistor, Comisarul Guvernamental pentru programul „Sibiu CCE 2007”

tru, Cornel Todea, Nicolae Manolescu, Gabriel Liiceanu.

Se pot depune proiecte în continuare?

După ce vom vedea ce paletă de specific cultural acoperă proiectele depuse pînă acum, vom defini mai precis zonele spre care vom solicita să se îndrepte proiectele noi. Intenția noastră este de a proba diversitatea și de a încuraja controversa creatoare. Vrem să încurajăm proiectele care se ciocnesc conceptual. Ajungem spre un număr de 300 de zile din 365. Cam 10 luni din 12. Proiectele s-au depus și se vor depune în continuare la Asociația Sibiu 2007.

Unul dintre punctele pe care s-a insistat o dată cu schimbarea conducerii Ministerului Culturii a fost încurajarea parteneriatului privat-public. Cum este reflectat acest lucru pentru Sibiu 2007?

Nu vom finanța proiecte cu 100% din costuri. Acesta este un principiu de eligibilitate. Cine are încredere în calitatea proiectului trebuie să pună ceva în partea financiară a acestuia.

Care este procentul maxim pe care îl va acoperi Ministerul?

Avem cîteva proiecte pentru care limita maximă de finanțare urcă destul de sus, spre 90%. Vorbim despre proiectele comandate de noi. Manifestarea artistică de început și cea de închidere pentru care

noi propunem tema. Vor fi niște proiecte pentru care vom avea o tematică. Concursurile vor fi făcute public, după principiile de selectare pentru Fondul Cultural Național. Noi credem că toate manifestările vor avea o expunere suficientă pentru ca sponsorii să fie interesați. Probabil că va fi organizată o bursă de sponsorizări împreună cu Asociația.

Asociația este tot bugetară?

Nu, este o organizație non-guvernamentală care cuprinde principalii actanți culturali din Sibiu. Sigur că președintele este Primarul Sibiului și, pînă în acest moment, a fost finanțată de Primăria Sibiului, dar nu poate să fie confundată... Acolo sînt și reprezentanții clerului, și ai altor ministere implicate...

Costurile sînt mai ridicate sau mai scăzute decît în alte țări?

De exemplu, Praga, cu 1.300.000 de locuitori, a cheltuit pentru programul cultural în 2000, cînd a fost numit unul din cele șapte orașe culturale europene, 7,1 milioane de euro. Noi ne așteptăm la un buget de 20 de milioane de euro din care două treimi reprezintă costurile activității culturale.

Și în ce proporție sînt acoperite de la buget proiectele culturale?

Noi sperăm că bugetul central și cel local vor acoperi cîte 45% din costurile

proiectului, așteptîndu-ne ca 10% să fie bani proveniți de la sponsori.

Cum vreți să comunicați în exteriorul țării situația Sibiului?

Am avut sprijinul președintelui Agenției de Strategii Guvernamentale. Ei finanțează un început de campanie de comunicare publică. Sibiuul va fi mediatizat prin intermediul unor publicații, *mailing*. Deocamdată nu avem decît un pre-caiet de sarcini, dar sînt alocați bani pentru această campanie. Ministerul Culturii și Cultelor, care va organiza standul României la Tîrgul de Carte de la Frankfurt din toamna acestui an, a propus Asociației Sibiu 2007 ca tema standului să fie faptul că Sibiuul se pregătește să devină capitală culturală.

Promovarea a fost mereu o problemă pentru festivalurile românești. Fie că era vorba despre Festivalul Enescu ori despre alte evenimente, spațiul era plătit, publicitatea rezervată, dar impactul a lipsit...

Așa este. Noi credem că o campanie de comunicare trebuie contractată de o firmă specializată în acest domeniu, avînd și contacte bune în exterior. Deocamdată sîntem într-o fază în care stabilim caietul de sarcini pentru o asemenea firmă. Ne pregătim să organizăm și un comitet internațional de sprijin format din personalități care au o bună imagine, o reputație și o suprafață mediatică importantă în exterior.

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

 de **VICTOR ESKENASY**, Radio Europa Liberă, Praga

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Oskar Nedbal

Variațiuni pe marginea unei fotografii uitate (II)

Eforturile lui George Enescu de a crea o orchestră simfonică permanentă la Iași, în momentul în care România ieșea din primul război mondial, sînt relativ bine cunoscute și documentate grație, mai ales, amintirilor lui Alex. Cosmovici. Mai puțin cunoscută, exceptînd cîțiva specialiști, pare să fie relația altistului, dirijorului și compozitorului ceh Oskar Nedbal (1875-1930) cu lumea muzicală ieșeană și, în general, românească, amintită într-o monografie copios ilustrată cu documente ce mi-a ieșit în cale într-un anticariat din Praga.

În anii primului război mondial, Nedbal s-a aflat la Budapesta, pe care o părăsea în decembrie 1917, timp de o lună, pentru a deplasa la București. Motivul nu e clar. Filarmonica și George Enescu se retrăseră la Iași, unde dădeau un prim concert la 13 decembrie. În România, scrie biograful lui Nedbal, A-

lexandr Buchner, avea însă numeroși prieteni care i-ar fi trimis diferite oferte. Dirijorul reapărea, la 13 și 14 mai 1919, la conducerea nou formatei orchestre a Operei din Cluj, pentru două concerte simfonice.

Vremurile pentru instrumentiștii români nu erau deosebit de glorioase. „Cu ce trăiește un biet ins ce se îndeletnicește cu muzica în ziua de azi la noi? E nevoie să lucreze la operă, la cinematograful, la restaurante... Ce dispoziție artistică i se mai poate cere?” – deplîngea situația Emanoil Ciomac, în 1919, într-una dintre cronicile sale. După părerea lui „o mie de subvenții economice ori de sinecure nu fac alta decît să lărgească vastul cîmp al incompetenței și al corupției obștești”.

La 20 aprilie 1920, cum o indică fotografia dedicată lui de membrii Societății muzicale „George Enescu”, Oskar Nedbal a dirijat un concert extraordinar la Iași. Cinci zile mai tîrziu se afla la București, la pupitrul orchestrei filarmonice, unde rămînea pînă la 2 mai, cînd dirija un al doilea concert. Nedbal nu se

dezice de calitatea sa de promotor al muzicii cehe și ambele concerte au avut un program cvasi-exclusiv consacrat unor mari nume: Dvořák, *Simfonia a IX-a*, Suk, *Serenada op. 6 pentru instrumente de coarde*, Smetana, poemul *Vltava* și uvertura la opera *Mireasa vîndută*, Vitezlav Novak, *Suita slovacă*, op. 32.

La Iași, situația orchestrei societății ce purta numele lui Enescu se deteriorase între timp, pînă la a-l face pe compozitor să se exprime cu o vehemență ce nu-i stătea în fire. Adresîndu-i-se violonistului Mircea Bîrsan pe care-l trimisese să se perfecționeze la Paris, Enescu evoca „porcăriile cu părțile camuflate, porcările care acum se sparge-n capul bietului Ciolan”. Și, nota el în continuare, la 22 iulie 1922, „trebuie știut că-asa zisa Societate G. Enescu de mai bine de un an de zile nu mai este societate, ci o orchestră salariată de D-na Mîrzescu, care prin consecință este stăpînă. Aceasta grație abnegațiunii elementelor noastre valoroase cari au cerut lefuri fixe și grase”.

Oskar Nedbal și Cvartetul Bohemian în 1898
 (© Arhiva digitală a atelierului Šechtl & Voseček din Tabor, Cehia)

În această atmosferă, Nedbal era invitat de directorul Operei române să conducă un turneu de concerte în România. Potrivit biografului dirijorului ceh, Nedbal a obținut succesul cel mai răsunător la pupitrul orchestrei Societății ieșene, în martie 1922 cînd, după un concert la Cernăuți, un critic local îl califică drept un „magician”. După toate aparențele, succesul îi făcea pe ieșeni și pe Enescu să-și pună toate speranțele în dirijorul ceh, desemnat în toamna anului 1922 să preia conducerea Societății „G. Enescu”. Concertul prim a avut loc în octombrie 1922, iar în noiembrie, Enescu însuși trimitea salutului său „eminentului și mult sărbătoritului șef pe care Societatea George Enescu va avea fericirea să-l aibă în capul ei. E de dorit ca toți

muzicienii Iașului, compozitori, șefi și instrumentiști, să profite de învățămintele și sfaturile maestrului, creînd astfel o atmosferă de artă, de muncă și de colegialitate”.

Nedbal începea doar, fără să ducă la capăt, reconstituirea Orchestrei Societății și a Conservatorului ieșean, preferînd să caute încă o dată iertarea și o poziție artistică în Cehoslovacia. Biograful său mai aduce în scenă un element pitoresc legat de relațiile dirijorului ceh cu românii. Cu ocazia concertului din octombrie 1922, Nedbal ar fi fost prezentat Reginei Maria, care îi solicita să pună pe muzică libretul unui balet pe care îl imaginase și intitulase *Taina*. Nedbal ar fi acceptat entuziasmat și, compunînd muzica baletului, ar fi cerut și colaborarea aso-

ciatilor săi, a maestrului de balet Viscusi și a scenografului Josef Wenig, pentru a-l pune în scenă la Teatrul din Bratislava. Premiera era planuită pentru primăvara anului 1924, spectacolul urmînd să fie prezentat apoi și pe alte scene europene. Divergențe asupra repertoriului și finanțării intervenite între Nedbal și Teatrul Național Slovac de la Bratislava, al cărui director era în acel moment, puneau însă capăt proiectelor. Istoria notează și intervenția aristocratică a marchizei du Pin de la Guerivière, ce i-ar fi cerut lui Nedbal să solicite colaborarea pianistului ieșean George Boskoff și a coreografului Otakar Bártik de la Opera Metropolitan, dar fără succes. Urmarea? Oskar Nedbal renunța să mai compună vreodată muzică de balet...

SPECTACOLUL SĂPTĂMÎNII

 de **OANA STOICA**
Tragica istorie a doctorului Faust
 de Christopher Marlowe

Producție a Teatrului Maghiar de Stat, Cluj-Napoca; Prezentat în cadrul Festivalului Internațional de Teatru de la Sibiu
Joi, 2 iunie 2005-05-25; Teatrul Național „Radu Stanca”, Sibiu, ora 19.00
Adaptarea și versiunea scenică: Mihai Măniuțiu; Regia: Mihai Măniuțiu; Decor: Mihai Măniuțiu, Cristian Rusu; Costume: Cristian Rusu; Coregrafia: Vava Ștefănescu; Asistent regie: Bács Miklós; Cu: Csíky András, Bogdán Zsolt, Hatházi András, Kezdi Imola, Panek Kati, Bíró József, Salat Lehel, Dimeny Áron, Sinkó Ferenc, Csutak Reka, Ambrus Emese, Laczkó Vass Róbert, Molnár Levente, Tyukodi Szabolcs

Iadul sînt eu, ar putea spune Faust. Și unde ar putea să „explodeze” iadul, dacă nu într-un spital psihiatric, unde multiplele modalități de tortură sînt aplicate de pacienții lor înșiși.

Diavolul este fermecător peste poate în interpretarea frumoasei actrițe Kezdi Imola, își exercită obraznic seducția, ca și teroarea asupra unui Faust pierdut în hăul alb al spitalului – foarte bun decorul lui Cristian Rusu, construit ca un uriaș paralelipiped deschis pe o latură, închisoarea și salonul nr. 6 în același timp. Bogdán Zsolt face un tur de forță cînd cele șapte păcate capitale se întrupează pe rînd în Faust – actorul sondează adîncimea emoției pînă la limita suportabilității. Mefisto și Faust se iubesc, dar dragostea distruge umanul din Faust, iar pentru Mefisto, e interzisă.

Kezdi Imola și Bogdán Zsolt

TEATRU ÎN LABORATOR

 de **LUIZA VASILIU**

Întîlnirea dintre o umbrelă și o mașină de cusut

Coincidențele apar nu numai atunci cînd ne spălăm pe dinți sau mergem la cumpărături. Simpla lectură a unei cărți poate aduce cu sine coincidențe destul de înfricoșătoare, după cum urmează. Mie nu mi-a plăcut niciodată Jean-Sol Partre (Vian, în schimb, la nebunie). Nici existențialismul, nici al doilea sex al Simonei, nici aerele lor de broaște țestoase înțepate. Și nici nu-mi place să dorm pe patul de sus, cînd călătoresc „la cușetă”. Nu pare a fi vreo legătură aparentă între cele două, însă uneori circumstanțele te obligă să citești ceva din Partre și să dormi pe patul de sus (nu neapărat în același timp).

De cîrînd m-am întors dintr-o țară străină cu trenul – aveam bilet la cușetă, patul din mijloc. După diverse rocade prietenești cu cei din compartiment, am ajuns în unul dintre paturile de sus. La cîteva zile după, am citit *Cu ușile închise*, celebra piesă într-un act a sus-pomenitului. După ce-am închis cartea, mi-am dat seama că mi se întîmplase o coincidență teribilă: tuturor colegilor mei de cușetă li se potrivea cîte un rol din piesă. Fără să exagerez, fără să scriu prostii de dragul de a-mi umple spațiul săptămînal din „Supliment”: așa s-a întîmplat și, din păcate, nu vă pot aduce drept dovadă decît mărturia mea (pe ei nu i-am putut înregistra și nici măcar nu le-am făcut poze).

Piesa reunea trei personaje, într-un salon stil Napoleon al III-lea (metaforă pentru spațiul infernal de după moarte). Garcin fusese jurnalist, împușcat pentru trădare (fugise de înrolare). Se credea erou pacifist, dar se temea de lașitate. În plus, își cam torturase nevasta, înșelînd-o cu toate ocaziile. Singurul bărbat din compartimentul de cușetă era un pastor anabaptist, înalt, bine făcut, cu șoșete negre în șlapi albi – venea de la Viena, unde făcuse un stagiul de formare (în ale păstoritului, bănuiesc). Amesteca replicile despre interpretările greșite ale pasajelor din Biblie cu glumițe dubioase despre faptul că era singur printre femei. Ar fi putut foarte bine să preia rolul lui Garcin, părea să fie făcut din aceeași materie

ciudată de eroism și lașitate. Estelle e în piesă frumoasa blondă, are întotdeauna nevoie de apreciere și și-a ucis copilul de-abia născut. Îmi cer scuze de pe-acuma, căci e foarte puțin plauzibil ca frumoasa doamnă din Lausanne care a călătorit cu noi să fi ucis pe cineva, fie doar o muscă. Părea o frantuzoaică tipică (deh, era doar din Elveția...), elegantă, mirosind a parfum scump, se ocupa de euristică și de parteneriate cu școlile pentru copii cu handicap. A coborît în Simeria după ce a invitat pe toată lumea să vină la ea la Lausanne, în vizită. La Ines e și mai simplu – trebuia să fie lesbiană, diabolică, să fi distrus iubirea celei mai bune prietene ale ei și să fi murit asfixiată de gaz. Pe olandeza noastră o chema I*J*t (n-am înțeles cum), era puțin mai mare ca mine, avea trăsături foarte masculine și mergea în Republica Moldova unde trebuia s-o întîlnească pe prietena (iubita) ei și să meargă împreună apoi spre Rusia. Îi doresc să nu moară asfixiată, pentru că părea o tipă de treabă.

Ce vreau de fapt să spun cu toate astea? Mai întîi, că teatrul poate coborî în viață în modurile cele mai neașteptate, că trenul a avut întîrzieri de patru ore (adică tot un soi de infern prelungit), că nu ne-am omorît între noi, ba chiar am încercat să ne înțelegem bine tot timpul cît am călătorit împreună. Numai eu nu mi-am găsit loc în piesă, ascultam muzică la căști și mă uitam pe geam. Să fi fost eu Sartre? Nu știu, dar numai gîndul la așa ceva mă înfioară.

Jean-Paul Sartre

Precizare: Țin neapărat să specific faptul că, în cronică de săptămîna trecută, „Molières” a apărut scris cu un „s” în coadă pentru că era vorba despre premiile francezilor, la plural (cum e și „the Oscars”), și nu despre Jean-Baptiste Poquelin însuși...

Cannes, cu un român câștigător

Pentru noi, cel mai important premiu acordat în acest an la Cannes a fost cel câștigat de Cristi Puiu la secțiunea „Un Certain Regard”. Inaugurată în 1978, pentru a trece în revistă tendințele cinematografului contemporan, această secțiune, e drept, nu are strălucirea celei în care se concurează pentru „Palme d’Or”. „Nu este vorba despre o secțiune secundară față de competiția oficială, ci o parte integrantă a acesteia”, declara la un moment dat Thierry Frémaux, cel care conduce de

zece ani Institutul Lumière. „Un Certain Regard” găzduiește producții ale tinerilor regizori aflați în plină ascensiune pe plan mondial. Anul acesta, președintele juriului la această secțiune a fost Alexander Payne, regizorul producției *About Schmidt*, pelicula care a oferit în 2002 o nouă perspectivă asupra artei actricești pe care o posedă Jack Nicholson. Payne a câștigat anul acesta Oscar-ul, Globul de Aur și premiul BAFTA pentru scenariul pe care l-a semnat pentru *Sideways*.

Răzvan Țupa

De la scandal la Cannes

„Cărmăzan mi-a dat nota 4 la proiect, la potențial de reprezentare internațională”, spunea acum mai puțin de un an Cristi Puiu, în plin scandal al respingerii proiectului său de către Centrul Național al Cinematografiei. Tensiunea s-a acutizat atunci când Răzvan Theodorescu, ministrul Culturii la acel moment, a anunțat că filmul respins de CNC va fi totuși finanțat de Ministerul Culturii și Cultelor (MCC). Puiu tocmai câștigase Ursul de Aur la Berlin, dar Theodorescu a aprins spiritele, anunțând că decizia co-

misiei poate fi ocolită prin decizia directă a ministrului. Intervenția, mai mult sau mai puțin morală, care l-a legat pe Răzvan Theodorescu de filmul lui Puiu i-a dat o șansă regizorului premiat și a făcut de ris modul prin care tot MCC gestionează sistemul de finanțare a peliculelor în România.

Deși făcea parte din grupul de contestatari care se arăta foarte vehement la adresa comisiei ce împărțise banii la concursul CNC, Cristi Puiu s-a trezit în situația deloc plăcută de a alege între poziția de protestatar și cea de protejat al ministrului Theodorescu. Acceptând ajutorul MCC, Puiu a renunțat, anul trecut, la imaginea de regizor care nu acceptă com-

promisul. Una pe care și-o crease după ce primul său film, *Marfa și banii*, a fost realizat cu un buget minim. Rămîne de văzut care va fi reacția, după acest succes al regizorului, a membrilor juriului care au respins proiectul lui Puiu, acordînd note de 10 scenariului semnat de Sergiu Nicolaescu.

Premii care să mulțumească pe toată lumea

Cel mai râvnit premiu de la Cannes a fost adjudecat de belgienii Jean-Pierre și Luc Dardenne, care plecaseră și în 1999 cu *Palme d’Or*. Într-o conferință de presă, cei doi regizori afirmau că intenția lor cea mai importantă este să evite etichetele. „Etichetele nu au niciodată o conotație pozitivă. Aceasta este o problemă a tuturor celor care fac film, arta de a te raporta la un termen mai general. La un moment dat, trebuie să fii atent să nu te cantonezi într-o anumită formă de cinema. Cum spunea cineva, cea mai bună manieră este să nu ai nici o manieră. Sperăm că filmul nostru depășește orice etichetă.” La ceremonia de decernare, belgienii au dedicat premiul jurnalistei Florence Aubenas și soferului acesteia, Hussein Hanoun, ținută în continuare ostatică în Irak.

Un alt câștigător al acestei ediții a Festivalului de la Cannes a fost americanul Jim Jarmusch.

Filmul regizorului american Jim Jarmusch *Broken Flowers* a fost recompensat cu Marele Premiu

Cristi Puiu, un regizor respins de CNC, a ajuns vedetă la Cannes

Tommy Lee Jones

În 1984, obținuse premiul Camera d’Or, iar în 1993, a plecat de la Cannes cu *Palme d’Or* pentru scurtmetrajul *Somewhere in California*, din seria *Coffee and Cigarettes*. De data aceasta, pelicula sa *Broken Flowers* a obținut Marele Premiu. Jarmusch s-a arătat mîndru de distincția primită, chiar dacă declarase că nu crede în „concuranță la nivelul expresiei artistice”.

La secțiunea rezervată debutanților, „Cinéfondation”, ca și anul trecut, premiul I a fost obținut de un reprezentant al școlii de film americane Tisch School of Arts. Însă, dacă în anul pre-

cedent câștigătoare era o elevă a acestei școli provenită din Danemarca, anul acesta, premiantul care a reprezentat școala new-yorkeză a venit din Brazilia.

Alte două premii, cel pentru interpretare feminină și cel pentru interpretare masculină, au fost împărțite între cele două genuri de film care se confruntă anual la Cannes. Pe de o parte, actrița Hanna Laslo, pentru rolul din filmul lui Amos Gitai, *Free Zone*, pe de alta interpretarea lui Tommy Lee Jones dintr-o peliculă careia americanul i-a semnat și regia, *The Three Burials of Melquiades Estrada*.

Seminar media – Cine ne sînt formatorii de opinie?

Centrul Cultural Francez și „Suplimentul de cultură” organizează cea de-a treia ediție a Seminarului de Jurnalism de la Iași.

Seminarul de Jurnalism, organizat de Centrul Cultural Francez din Iași și de săptămînalul „Suplimentul de cultură”, în parteneriat media cu TVR Iași și Radio Delta RFI, cu sprijinul Goethe Zentrum și British Council, are ca temă în acest an „influența mass-media asupra opiniei publice”. Jurnaliști din Franța, Germania și România vor discuta despre mass-media ca instrument

de influență și despre rolul acesteia ca formator de opinie.

La evenimentul care se va desfășura timp de două zile, pe 3 și 4 iunie, la Galerile Pod-Pogor Fiul vor fi prezenți jurnalistul Cornel Nistorescu, Yves-Claude Llorca, director pentru România al Agenției France Presse (AFP), Alison Mutler, corespondent șef al Associated Press (AP), Alin Ionescu de la săptămînalul „Academia Cațavencu”, Nicoleta Fotiade, coordonator în cadrul Agenției de Monitorizare a Presei, Luca Niculescu, redactorul-șef al Radio Delta RFI, Toni Hrițac,

redactor-șef al „Ziarului de Iași”, profesorul Daniel Condurache de la Facultatea de Jurnalistică din cadrul Universității „Al.I. Cuza”, editorul Armin Pongs (München), Laurent Navez, reporter la France 3 Lille, Jean-Arnault Dérens, directorul site-ului „Le Courier des Balkans” – www.balkans.eu.org, Radu Ciobotea, redactor-șef al Ediției de Vest a „Evenimentului Zilei”, și Ștefan Susai, jurnalist la radio Delta RFI. Deschiderea seminarului va avea loc vineri, 3 iunie, la ora 10.00.

Programul seminarului:

Vineri, 3 iunie

- 10.00 – 13.00: Masă rotundă: „Mass-media, un instrument de influență”. Participă Daniel Condurache, Armin Pongs, Laurent Navez și Radu Ciobotea. Discuția va fi moderată de Luca Niculescu
- 15.00 – 18.00: Masă rotundă: „Mass-media, un instrument de influență”. Participă Yves-Claude Llorca, Alison Mutler, Nicoleta Fotiade, Jean-Arnault Dérens și Luca

Niculescu. Discuția va fi moderată de Radu Ciobotea

Sîmbătă, 4 iunie

- 9.30 – 13.00: Masă rotundă: „Cine ne sînt formatorii de opinie?” Participă Alin Ionescu, Cornel Nistorescu și Toni Hrițac. Discuția va fi moderată de Ștefan Susai.
- 15.00 – 19.00: Ateliere la Centrul Cultural Francez. Întîlniri și discuții cu studenții la care vor participa Cornel Nistorescu, Alin Ionescu, Laurent Navez și Radu Ciobotea.

ARTE VIZUALE
de MATEI BEJENARU

Imagini rememorate

Andreas Gursky este unul dintre cei mai apreciați artiști fotografi germani contemporani. Născut în Düsseldorf în anul 1955, el a învățat fotografia mai întâi în familie, de la tatăl său, un fotograf comercial de succes, pentru ca apoi, la sfârșitul anilor '70, să frecventeze Folkwangschule din Essen, cunoscută școală de fotojurnalism fondată de Otto Steinert. Aici, Gursky și-a dezvoltat interesul pentru fotografia documentară și pentru rafinamentul sofisticat al cultivării detaliilor în imagine. Cîteva ani mai tîrziu, el și-a definitivat educația la renumita Staatliche Kunstakademie din Düsseldorf, pepiniera avangardei germane postbelice, unde a fost profesorii Joseph Beuys, Sigmar Polke și Gerhard Richter. Sub îndrumarea lui Bernd și Billa Becher, fotografii germani cei mai cunoscuți din cadrul curentelor de fotografie minimală și conceptuală, artistul și-a desăvîrșit metoda riguroasă de percepere a realității prin filtrul imaginii fotografice.

În fotografiile sale color, reprezentînd peisaje urbane, grupuri de oameni, arhitectură sportivă, autostrăzi, spații publice încărcate de multiple semnificații, Andreas Gursky combină perspectiva analitică docu-

mentară, a fotografiei școlii lui Bernd și Billa Becher cu exaltarea cromatică a fotografiilor color asemănătoare cu picturile. De cele mai multe ori, fotografiile panoramice au un punct de fotografiere la înălțime, fapt ce duce la anulara perspectivei și accentuarea dimensiunii decorative a imaginii. Avînd dimensiuni mari, de aproape doi metri pe o latură, fotografiile sînt impecabil realizate tehnic, astfel încît fiecare detaliu este redat cu maximă precizie. Folosirea teleobiectivului și, probabil, a unei camere foto de format mare, creează o perspectivă aparte asupra spațiului fotografiat. De cele mai multe ori, oamenii se integrează în spațiile respective ca elemente decorative, legătura cu pictura lui Gerhard Richter fiind explicită. Încă o dată, viziunea fotografică este realizată cu ajutorul tehnicii.

Gursky explorează relația dintre oameni și structurile organizaționale ale mediului creat de aceștia. Fie că reprezintă arhitecturi anonime, spații publice populate, fotografiile sînt pentru artist „imagini rememorate”, o bancă de informații distilate în simboluri ale civilizației occidentale. Într-una dintre declarațiile sale, artistul afirmă că „există un limbaj comun al subconștientului inteligibil pentru toți oamenii”. Fotografiile sale poartă acea informație care prin adevărul său implicit este accesibilă tuturor. Poate că acesta este și secretul popularității sale.

Andreas Gursky – Bundestag, 1998, fotografie color, 285X210 cm

LIBERUL ARBITRU
de SORIN STOICA

Brazilienii rușilor

STOICA a bătut pe Sporting sau, cu alte cuvinte, brazilienii rușilor au fost mai buni decît brazilienii portughezilor. Însă ceva mai slabi decît brazilienii celor care au jucat în Champions League. Noi nu avem brazilieni, așa că jucăm între noi un fel de țurcă. De luat aminte. Trebuie naturalizați urgent vreo doi, fiindcă fotbalistii noștri par preocupați mai mult de cariera mondenă decît de sport. Iar cînd mai punem mîna pe cîte un camerunez pîrît precum Njock, acesta e așa de caraghios, încît înscrie doar pentru că apărările nu mai pot de rîs cînd îi văd mișcările de barză bolnavă de sciatică. Fotbalul nostru stă sub zodia caraghiosului, pentru că tot caraghios a fost și pumnul lui Meme. Sau mai curînd gheara, zgîrietura de muieră cu nervii la pămînt. Gestul lui nu a fost agresiv, ci penibil. Iar după ce l-am auzit pe șoferul bătut că dacă lua un pumn de la Becali nu regreta nimic, o încasa de la o celebritate, după aia zic, senzația de caraghios a sporit. Că poate avea dreptate și Mitică de la Ligă cînd zicea că omul abia aștepta pumnul ăla.

Isprava rușilor care nu sînt ruși cum nu-s io din Burkina Faso poate rivaliza cu cea a Stelei din '86. S-ar putea ca în următorul cincinal o echipă din Rusia sau Ucraina să înșface Liga Campionilor. Nu doar cupe din competiții cu regulament bizar cum e Cupa UEFA. Un fel de revoltă a Estului. Ce, bă, noi nu putem să ne cumpărăm brazilieni? Alde Carvalho e peste mulți brazilieni ai cluburilor din Occident. Grație de balerin și determinare de șantierist. Vagner Love, afară de faptul că precum Jimi Hendrix și-a scris numele greșit cîndva și de atunci așa a rămas, fără „W”, are un simț al porții cam de sorginta lui Gerd Müller. Și mai are și ceva de patruped, de cățeluș care aleargă în toate cele patru labe ale lui gata să se arunce în poartă pe burtă. Iar la impresia asta contribuie decisiv și lațele cu terminații albastre ca niște urechi blegi. Îi lipsea doar o botniță ca a lui Ivica Olic.

Nu poți spune că rușii au cîștigat Cupa UEFA. Spui că FC Național se mută la Vîlcea și simți că e ceva în neregulă cu simțul spațiului. Acum vreo zece ani, Sportul Studențesc juca acasă la Tîrgu-Jiu. Cu cine să mai ții? Cu niște brazilieni care întîmplător se află la Moscova. Mîine probabil vor juca prin Italia. Unde echipele italienești mai au italieni doar printre contabilii. Ziceam cu cine să mai ții. De altfel, de cînd am aflat că K1 va cînta un fel de imn al naționalei, mă întreb dacă mai pot să trec peste fonfăielile unor afoni și să țin cu naționala. Mă rog, exagerez.

În momentul de față, nu mai poți ține decît cu fotbalul. Nu cu o echipă care nu mai aparține unei regiuni, țări. Poți să te uiți fiindcă îți place fotbalul, nu pentru că vrei să-ți moară dușmanii de la echipa ailaltă. Și de-aia e încă o dată caraghioasă încrîncenarea lui Meme. Face și el ce aude prin casă. Giovanni a zis că doar dacă se întîlnește la budă cu un dușman îi ra-de un cap în gură. Doar la budă, Meme, dacă e clar! Altfel, ești un diletant.

MUZICĂ PE LITERE
de RĂZVAN ȚUPA

Faithless & Dumnezeul lor DJ vin la București

Ultimele știri: „Avioane se prăbușesc, trenuri se ciocnesc, oameni pun bombe/ nimic nou, ce se întîmplă se tot întîmplă/ Copile, n-o să dureze.” („Planes crashing, trains crashing, people dropping bombs,/ Nothing new, what go come around now/ Child it won't be long.”)

Pe 31 mai, britanicii de la Faithless vin la Arenele Romane pentru un concert inclus în turneul mondial „Forever Faithless”. Turneul început luna aceasta în Elveția se va afla la București la cea de-a șaptea reprezentatie. Versuri de felul celor pe care le-am citat mai sus au făcut din Faithless o trupă foarte cunoscută la zece ani de la înființare. Specialitatea lor este să includă în textele pieselor cu influențe house, ambient sau trance lucruri serioase, declarații sociale ori chiar afirmații politice controversate.

Trupa a colaborat cu Boy George, Dido, aceasta din urmă petrecînd ani buni, la începutul carierei, cu Faithless. De altfel, Dido este sora producătorului care a stat la baza trupei, Rollo. Desi nu știe nici să cînte la vreun instrument și, conform biografiei sale oficiale, „nici să danseze fără să piardă ritmul”, Rollo a impus-o pe piața muzicală pe Dido, făcînd din proiectul său de suflet, Faithless, una dintre cele mai cunoscute trupe din lume la ora actuală.

Rollo a reușit s-o impună cu Faithless pe Sister Bliss, nu doar o femeie-DJ, ci chiar una dintre cele

mai importante femei care se ocupă de această artă în lume la ora actuală. Sister Bliss și-a început „cariera” ca pianistă la 5 ani, trecînd, o dată cu vîrsta, la vioară, saxofon și bas.

Vocea și chipul de care este legat aproape automat numele Faithless sînt ale solistului Maxi Jazz. Rapper-budist cu convingeri religioase și filosofice puternice, Maxi Jazz a ajuns celebru după ce a pus pe picioare o stație de radio pirat pentru „The Soul Café Show”, influențele budiste venind în viața sa abia o dată cu întîlnirea pe care a avut-o cu Rollo, pentru Faithless.

Despre Faithless se spune că este trupa care a produs un cutremur prin puterea waților (în Belgia, magnitudine 2.2 pe scala Richter). Celebritatea le-a fost adusă de al doilea single pe care l-au lansat, „Insomnia”. Ani întregi, piesa lor nu a părăsit repertoriul obligatoriu pentru DJ din toată lumea. Probabil cel mai cunoscut titlu al unei piese Faithless este „God is a DJ” („Dumnezeu e un DJ”), pe care o veți putea asculta la sfârșitul acestei luni la Arenele Romane din București.

Suplimentul CULTURĂ

Un pomeșt cultural, realizat de Editura Polirom și Zicatul de Iași

EDITURA POLIROM SA
Director general: Silviu LupescuGRUPUL DE PRESĂ MEDIANET SRL
Director: Gabriel Rusu
Redactor-șef: Toni HrițacCOLEGIUL DE REDACȚIE:
George Onofrei (redactor-șef),
Emilia Chiscop,
Denisa Comănescu,
Florin Lăzărescu,
Lucian Dan TeodoroviciSECRETAR GENERAL
DE REDACȚIE: Victor Jalbă

REDACTOR: Ana-Maria Onisei

RUBRICI PERMANENTE:
Adriana Babeți, Emil Brumaru,
Radu Pavel Gheo,
Florin Lăzărescu, Simona Sora,
Lucian Dan Teodorovici;

Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu;

Muzică: Victor Eskenasy,
Bobi și Bobo (Fără zahăr),
Răzvan Țupa;

Film: Iulia Blaga;

Teatru: Luiza Vasiliu;

Arte plastice: Matei Bejenaru;

Caricatură: Lucian Amaril (Jup);

Colaje foto: Ion Barbu;

TV: Alex Savitescu;

Fotbal: Sorin Stoica.

ADRESĂ: Iași, B-dul Copou
nr. 4, etaj 3, CP 266,
tel. 0232/214.100, 0232/214111,
0724/574355, fax: 0232/214111,
e-mail: supliment@polirom.roPUBLICITATE: Oana Asaței,
tel. 0232/252294DISTRIBUȚIE / ABONAMENTE:
Mihai Sirbu, tel. 0232/271333■ în Iași: Media Distribution SRL,
tel. 0232/216112■ în țară: Rodipet SA, București,
tel. 021/224420, int. 192■ abonamente la orice
oficiu poștal din țară
■ cititorii din străinătate se pot
abona la adresa
export@rodipet.roTIPAR: SC
Multiprint SA,
Iași,
Strada Bucium
nr. 34,
tel. 0232/211225,
0232/236388

Potrivit art. 206 CP responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului aparține autorului.

Robert Șerban: „Televiziunea e regina balului mondial”

Este, poate, unul dintre cei mai cunoscuți jurnaliști din provincie. Robert Șerban lucrează la Timișoara și, culmea, are parte de un succes formidabil cu o emisiune de... cultură. Pare greu de crezut, însă „A cincea roată” de la Analog TV conține suficientă tensiune și mărturisire încât să te țină în priză, chiar dacă nu ești neapărat un împătimit într-ale cărților. Iar să reușești să stârnești un public mai puțin cizelat să cumpere *Despre îngeri* a lui Andrei Pleșu pentru că li s-a părut „mișto” personajul de la televizor e, cu certitudine, o performanță. Anul acesta a realizat filmul *Văz-duh*, o poveste de 25 de minute despre supraviețuire și viață. Scrie poezie și vine la București doar de două ori pe an: la cele două țiguri de carte... Nu-i place, așa cum declară, să fie ațintite reflectoarele asupra lui, însă ori de câte ori i se întâmplă, povestește cu țilc și umor despre lucruri de viață, fineturi de jurnalist și „esențe tari în doze mici”. Dacă nu ajungeți prea des la Timișoara, i-ați putea citi cărțile de poezie sau cartea de interviuri (apărută la Editura Humanitas în 2004) care însumează o parte din discuțiile de la „A cincea roată”.

Ana-Maria Onisei

Voi fi foarte sinceră. Răspunsurile pe care Robert Șerban mi le-a trimis însumau 13.000 de semne. Întrucât pe această pagină, pe care sper că o citiți cu (măcar jumătate de) poftă în fiecare săptămână, nu încap decât maximum 7.500 de semne, am fost nevoită să fac o selecție la sînge. Cu ce a rămas, îl las să vă convingă.

Televiziunea. „Cînd se spun cuvinte... calde despre mine, mă fisticesc”

„A cincea roată» nu este o emisiune de hăituire a invitaților, timp de un ceas și jumătate. Eu nu îi aduc în «ring» ca să-i fac pilaf. Nu, ei sînt invitați acolo pentru că sînt elită, o elită de la care se poate afla ce naiba se întîmplă pe lumea și cu lumea asta. Ba chiar și pe lumea cealaltă. Telespectatorii sînt sătui să va-

A cincea roată de Robert Șerban, Editura Humanitas, 2004

ISSN 1584-8272
9 771584 827000 27

dă moderatori care vorbesc întruna, care întrerup invitații, care se dau deștepți, vor să epateze, să iasă din... sticlă și să le intre în suflute. Sînt un om lipsit de vanitate, nu am excese de grandomanie (decît atunci cînd mă joc), mă întîmdez cînd sînt laudat, cînd se spun cuvinte... calde despre mine, mă fisticesc. Oamenii au chef să-i vadă și să-i asculte pe cei chemați de moderator în platon. Dacă aș fi vorbit întruna cinci ani, cît împlineste în luna august emisiunea, cred că s-ar fi aruncat cu roșii (sînt cam scumpe...) și cu ouă după mine pe străzile Timișoarei.

Am ajuns să fac televiziune pentru că eram un tînar care scria, care publicase două cărți de poezie, care luase un premiu de debut al Uniunii Scriitorilor, care era prezent în presa culturală cu versuri, cu intervenții. Nu am venit de pe stradă la Analog TV. Luasem, ca jurnalist de presă scrisă, cîteva distincții. Într-un timp în care televiziunea e regina balului mondial, pare normal ca notorietatea să îți vină din acea parte. Dar asta nu înseamnă că eu nu îmi vîd de proiectele mele scrise.”

Scriitorul. „Nu e suficient să fii mediatizat ca să fii citit”

„A fi poet a ajuns, în lumea de azi, o chestiune atît de derizorie și de hazlie, încît nu mai știu dacă există cineva care să se prezinte: sînt poetul X. Oamenii de lingă noi pun semnul egal între poezie și faliment. Or, eu cred că nici pe departe nu este așa. Scrisul poeziei nu este o meserie, în sensul contemporan și românesc al cuvîntului «meserie», dar nici ceva de care să-ți fie rușine. Nici în Occident nu sînt prea mulți cei care trăiesc vînzîndu-și poezia, dar vreo trei-patru tot există. Sînt mult mai mulți cei care, intrînd în librărie, cumpără proză decît poezie. Poezia cam... plictisește, pentru că implică maximum de subiectivitate. Or, nu toți sînt curioși să afle ce vrea de la viață nu-știu-care-poet. Nu e suficient să fii mediatizat ca să fii citit. Chiar și dacă îți sînt cumpărate cărțile într-un număr mare, ele nu sînt lecturate de toți... clienții. Poezia a fost, este și va fi destinată unui segment redus de oameni. E complicată, or chestiunile complicate nu au aderenți.”

foto: Răzvan Voiculescu

Robert Șerban este din 2005 director al Editurii Brumar din Timișoara. Aici a inițiat colecția „Stupra”, care a debutat cu *Infernal comedie*, un volum semnat Emil Brumar și interzis celor sub 18 ani

Din nou televiziune. „O simplă imagine suplinește cele mai sofisticate fraze”

„Am făcut cîteva filmulețe de televiziune incitat de subiecte. E fascinant, pentru unul care scrie, să vadă cum o simplă imagine suplinește cele mai sofisticate și deștepte fraze. Să vadă cum nu e loc de cuvinte. Sau cînd e loc pentru cuvinte. Analog TV a fost prima televiziune care a filmat în

Palatul Elisabeta. Asta pentru că Principelui Radu i-a plăcut cum a mers dialogul de la «Roată»...

«Oscarul» personal e pentru filmul *Văz-duh*. Este povestea unui om de vreo 50 de ani, care trăiește la Moneasa (judetul Arad), a absolvit Facultatea de Filosofie din București, are o bibliotecă de vreo 30.000 de volume, o discotecă de vreo 1.200 de albume, majoritatea de muzică clasică, are o tonetă unde vinde cărți, în piața din centrul stațiunii, și, atenție!,

e orb de la 17 ani. E un film despre un învingător, e o lecție de demnitate pe care Ioan Timiș o dă în fiecare zi, fără să fie, cred, conștient de asta, căci el se poartă normal. Filmul a fost difuzat de TVR Timișoara, cu ei l-am lucrat, și a fost selectionat pentru un festival internațional. Realizarea lui a fost o experiență grozavă pentru mine, căci am filmat vreo patru zile, peste 10 ore de film, am montat o săptămînă, iar producția durează... 25 de minute. Dar esențele tari se dau în doze mici.”

„Eu, Robert Șerban. De la Politehnică la ziaristică”

„În primii ani de după alfabetizare, citeam continuu, de-a valma, apoi, cînd am mai crescut, am început să și scriu: compuneri, povești, poezii, jurnal, prostioare. Iar pasiunea mea devenea, o dată cu apropierea examenului la facultate, o primejdie pentru viitorul meu. «Din poezie nu se poate trăi», «Poți să scrii și dacă ești inginer», «Ce o să faci ca profesor de română, o să ajungi printr-un sat din Tulcea sau din Moldova?», «Uite,

Buzura e medic și scrie», «A fi scriitor nu e o meserie», «Lasă prostiile!» etc.

Am dat la Politehnică, la Timișoara. Am «făcut-o», deși nu mi-a plăcut și știam că nu o să proferez niciodată. Mă pricepeam să scriu, iar cea mai apropiată meserie de ceea ce știam să fac (ratasem șansa de a deveni jucător de baschet, n-aveam înălțime, detentă...) era cea de ziarist.

Acum, deși conduc o Dacia 1310, din 1999, și stau într-un apartament de două camere (confort I, e adevărat, tixit de cărți și de tablouri), nu mă plîng. Atît timp cît sînt

sănătos, voios și am prieteni, viața e minunată. Și îi mulțumesc lui Dumnezeu și părinților mei pentru ea. Îmi fac cu bucurie și conștiință treaba de realizator și moderator de talk show cultural (cam timpită sintagma, dar nu există alta mai bună), însă... baza mea nu e acolo. Pe de altă parte, dacă nu aș mai apărea la TV, lumea m-ar uita în șase luni. Și e normal să fie așa. Dar pînă atunci mă bucur de simpatia celor care mă opresc pe stradă, mă felicită sau îmi mulțumesc pentru «A cincea roată».”